

наша НІВА

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў 1906. Адноўленая ў 1991. Выходзіць у пятніцы

з УСІХ СТАРОН

Двайная гульня

Чэски афіцэр працаў ў беларускую разведку.
Старонка 6.

ПАЛІТЫКА

Паход дзьвюма калёнамі азначае паразу

Гутарка з палітолягам
Аляксандрам Клакскоўскім.
Старонка 2.

з УСЕЙ КРАІНЫ

Легендарная лазня

выстаўленая на продаж.
Старонка 8.

МАСТАЦТВА

Вэнэцыянская люстэрка

Яго называлі беларускім
Сэзанам. Вадзімін Калнін
пра Міхала Сеўрука.
Старонка 18.

ЛІТАРАТУРА

Мабільныя вершы

Андрусі Храпавіцкага.
Старонка 20.

Запасайся на квартал

Падпісныя індэксы «Нашай Ніви» 63125, часопісу «Arche» 00345, часопісу «Дзеяслой» 74813. Прадукт сувязкі.
беларускі. Дык падпісайся на другі квартал!

Пабачымся ў Воршы...

10 сакавіка аршанскіх
чытачоў і прыяцеліў «НН»
чакаем а 19-й на вул. Савецкай,
23-39. Абяцаем песьні, скокі
і брыкі. Прыедуць рэдактары
«НН» і «Arche» Андрэй
Дынко, Валер Булгакаў, паэт
і бард Андрэй Хадановіч.

...і Віцебску

11 сакавіка гэта хёўра
пераедзе ў Віцебск, дзея новых
сывевай і адказаў на
зладзеннія пытаньні.
Сустрака з 19-й.
Вул. Чарняхоўскага 12-17.
У калічасці нас можна будзе
спытаць у розных пунктах
паўночнай ўсходу краіны.
Сачыце за абвесткамі на
мясцовых стапаўках.

На пытаньні «НН» адказваюць Уладзімер Колас і Але́сь Мілінкевіч

«Беларусы павінны навучыцца мець сваю ўладу».

старонка 12

Нас Буш бачыў

Амэрыканскі прэзыдэнт прайшоўся
па Беларусі.

старонка 2

Гусълям, княжа, ня пішуць ліцэнзій

Развітальны канцэрт ліцэнзійнага «N.R.M.». Старонка 4.

Гуканьне Лукашэнкі

1 сакавіка 10 тысячаў мітынгоўцаў на вуліцах краіны.
У выпадку невыкананьня вымог прадпрымальніцкія
лідэры абяцаюць страйк і масавы мітынг на 25 Сакавіка.
Арыштаваны Шумчанка, аштрафаваная Багдановіч,
але пратэст не набыў палітычнага характару.

Як і абяцалася, прадпрымальнікі началі страйк 1 сакавіка. На Каstryчніцкай плошчы Менску сабралася каля шасці тысяч прадстаўнікоў дробнага бізнесу з рынкаў сталіцы і іншых

людзі выйшли зь лёзунгамі «Далоў ПДВ», «18% ПДВ. Можа, вы аддаць 100%?», «Не перашкаджайце спакойна працаўцу!». Да Менску дабраліся прадстаўнікі Бабруйску, Барысава, Лепель, Наваполацку, Полацку, Рагачова, Салігорску, Слуцку, Светлагорску. Натоўп выглядаў унучальны.

ПДВ стаў апошнім кропляем. Дык увогуле, пры ўвядзенні таго, чо варыянт ПДВ страчвае сэнс адзінага падатку, пры якім улік вядзе ў адвольнай форме — хоць у «Excel», хоць на паперы. Цяпер жа дзеянасць індывидуальнага прадпрымальніка фактычна прыраўноўваюць да дзеянасці фірмы.

Працяг на старонцы 5.

50 РАДКОЎ РЭДАКТАРА

РАСЕЯ ЗГАДАЛА АВ ПРАВАХ ЧАЛАВЕКА. З Москвы прыйшла вестка, якак можа назначаць перамену расейскай стратэгіі ў Беларусі. Упаўнаважаны ў правах чалавека Расей Ўладзімер Лукін 24 лютага выказаўся за стварэнне пры ім Экспретнае рады з узделам прадстаўнікоў Расей Ўладзімер — паведамлі беларускія праваабаронцы. Яна разгледзела багатымасць буджэтныя крымінальных справаў аў палітычных матываваных зынкіненых у Беларусі адпаведна з падставамі, якія даюць міжзгуржаныя пагадненні Беларусі і Расей. Стварыўшы такую экспретную раду, Расея заявіў пра сваю юрыдычны ў Беларусі. Траба дачакаць разыўкі падзеі, каб рабіць выносіў наконт выпадковасці гэтай заявы іх не суязі з сутэрчай у Браніславе, вылучыўшы А. Каузліна і, шэрэй, змены міжнароднага кантэксту вакол Беларусі.

ЗДРАДЦІК РАДЗІМІ. У ЗША свае інтарэсы, у Беларусі свае. Іншы раз яны разыходзіцца, іншы раз супадаюць. Чарговы раз пра гэта нагадала Браніслава. Выспікаюць іронію наўнай пацякі амэрыканскому народу за прынцыпце Акту пра дэмакратыю з вуснай кагосці з апазыцыі.

Робіцца не да съемеху, калі слухаеш цынічных апарачыкаў, якія ператварылі бязглазе баданье з ЗША ў сэнс існавання беларуское дзяржавы і прыкрываюць ім прызвытасць дзяржаўнай улады. Дзеянін ЗША яны разглядаюць як неаб'ядненную вайну. Адпаведна, хто супраць Лукашэнкі — той здраднік раздзімі. Інакш думоюць беларусы, якія віталі Бушавы пажаданні свабоды Беларусі на плошчы Гвоздзлава ў Браніславе: наша змаганне за мову і дэмакратыю не забытае найбуйнейшай дэмакратыяй пляніты. **Старонкі 2 і 9.**

СВОЙ СВАЙМУ. Талковы парады па выбары дзіцячай мэблі прыдадуцца кожнай маладой сям'і. **Старонка 22.** Даслай іх невядомыя нам чыгачы. Дзікую усім, хто піша ў сваю газету.

Камсамол падвядзе вынікі 25 Сакавіка

Моладзь выступіла зь дзявюма канкрэтнымі ініцыятывамі па грамадзка значных пытаньнях.

Моладзевая ініцыятыва «Бока» распачала збор подпісаў з патрабаваннем да ўладаў, каб на беларускіх тэлеканалах вяшчаныне вялося на 50% па-беларуску. Г.з. каб улады выконвалі хады ётых законіў, што самі напісалі. Хоць і лічыцца ў 50% для Беларусі несправедлівае, бо ў нашых «блакітных экранах» расейскіх каналаў ўдвай больш, чым беларускіх. Але моладзь патрабуе реальнага.

Кафедрнік «Вока» Віталі Дабранач тлумачыць: каб далучыцца да іх, варта альбо самому запоўніць адпаведныя блінкі і пастаўіць подпіс, альбо зайсці на іхні сайт tv.iatp.by і пераслаць электронны варыянт лісту, альбо накіраваць звязчыны ліст у адвольнай форме непасрэдна на іміністэрства інфарматыкі Ўладзімера Руслакевича. Копіі сабраных лістоў будуць скіраваныя ў адпаведныя кампаніі.

Сённяні гэтакіх лістоў называюцца пад тыщицу.

З размахам праводзіць свою новую кампанію беларускі камсамол. Яна скіравана супраць аваўтавога разымеркавання студэнтаў. Камсамольцы супольна з іншымі арганізацыямі ўжо сабралі 10 тысяч подпісаў. На думку лідэра камсамольцаў Зымітра Яненкі, гвалтоўнае разымеркаванне — перажытак работства. Ён падкреслівае, што такая практика непасрэдна супірэчыць Канстытуцыі, дзе ўсім гарантаваная бясплатная адукацыя.

Падвядзенне вынікаў кампаніі камсамольцы прызначылі на 25 Сакавіка.

Ініцыятывы моладзі маюць канкрэтную, адрасную скіраванасць, а таму ёй чапляюць. Гэтая мадада генэральна і ёсьць право-образам будуче грамадзянскае супольнасці, якая ведзе свае права і можа барапіць іх.

ГК

Мы, грамадзяне Рэспублікі Беларусь, выказываем заклапочанасць з нагоды скарачання тэлевізійнага вяшчання на дзяржаўнай беларускай мове. Звяряемся з прапановай установіць для ўсіх беларускіх тэлеканалаў квоту на беларускамоўнае тэлевізійнай памеры на менш за 50% ад агульнага часу вяшчання.

№	Прозывішча, імя	Адрес пражыванья	Дата	Подпіс
1				
2				
3				
4				
5				
6				

Нас Буш бачыў

Дзень 24 лютага выдаўся хадодынны, ветраны, мокры снег сыпяўся на шапкі, каўніры ды валасы тых, хто неабачіў выйшаў з дому зь непакрытай галавой. Мні — невілкія купкі беларусаў — ішли ранішнімі брач-ісліаўскімі вулічкамі паглядзець на выступ амэрыканскага презыдэнта, з цікавасцю назіраючы зі славацкімі паліцыянтамі ў плястыковых шлемах з паднімі забраламі і празрыстымі шытамі.

Першы шчыльны кардон па-

ліцыянтаў адціняле шчаслівых уладальнікаў «квіткі на Буша» ад тых, у каго такія ніяма, з боку Новага мосту, пры ўхадзе на бульвар перад Рэдутай — будынкам, дзе месцыцца філіярмонія і дзе мае адбыцца супернікі з амэрыканскім презыдэнтам. Мы маем такія квіткі і без перашкод праходзім кардон №1. Кардон №2 — праз якія 20—30 метраў — быў ужо справяд больш сур'ёзны: тузін

Працяг на старонцы 10.

Паход дзявюма калёнамі азначае паразу

Треба адрозніваць дзяве рэчы: у дэмакратычнай апазыцыі ёсьць тактычная задача замяшчэння ўлады і стратэгічна задача пабудовы незалежнай Беларусі. Дэмакратычныя кандыдаты мае найперш заваяваць электаральнае балота, мяркую палітолія **Аляксандар Класкоўскі.**

«НН»: Мы сталі съведкамі выяўлення актыўнасці такой арганізаціі супольнасці, як прадпрымальнікі. Наколькі імавернае яе ператварэнне ў палітычную силу?

Аляксандар Класкоўскі: Пакуль у мене ўражанне, што ў палітычным сэнсе прадпрымальнікі яшчэ ня высьпелі. Выглядзяць на тое, што страйк можа захлынуцца. Ужо сёньня ёсьць сымптомы, што ўлада раскала і прыдышыла гэты пратэст. Збліжшага лідэры прадпрымальнікі заўжды дыстанцыяваліся ад «чыстай палітыкі». Яны думалі, што роўніць вельмі абачліва, але ціпер апынуўся з познай ізалаціі. На гэтым чыгнікі яны не паспелі і мотуցь быць раздрушаныя як кіліс. Увогуле ж прадпрымальнікі ня могуць існаваць ва-

йумовах сёнянняшніх эканамічнай ідэалёгіі. Калі складзенца рэвалюцыйнай сітуацыі, усе схаваныя, раздробленыя, запалоханыя сілы, якія па сваёй унутранай сутнасці ня могуць упрымца сёнянняшнью ўладу, здольныя стрэліць адначасова, што можа месьці моцны кумулятыўны ёфект.

«НН»: І гэта зробіць магчымай замену ўлады пыўлізаваным шляхам?

АК: Самае горшае, што выбарчая машина, створаная у Беларусі, здольная даць такі вынік, які патрэбны ўладзе. У кантэксце шанцаў на выйгрыш апазыцыйнага кандыдата трэба казаць па спалучэнні электаральных і вулічных мітадаў барацьбы, як гэта было ва Ўкраіне.

Працяг на старонцы 4.

Вэнэцыянская люстэрка

Яго называлі беларускім Сэзанам. Ён быў самым заходнім з беларускіх мастакоў. Ён да скону жыў у Нісьвіжы, так і не пераехаўшы ў Менск. «Калі адбылася рэвалюцыя, — расказваў Сеўрук, — моладзь у мастакоў вучэльніях начала скідаць алебастравыя фігуры антычных і клясычных узоруў у широкі пралёт лесьвіц. Ляціць такая бляютка Вэнэра — бум! — і выкрайкі: «Канец старому мастацтву!» Съведка стагодзьдзя война і падзелаў. Мастак-канфарміст і мастак-рамантык. Клясык беларускага мастацтва. Эсэ **Валянціна Калініна** з нагоды 100-годзьдзя **Міхала Сеўрука**.

Некай у майстэрні М. Сеўрука мы злайдзілі эксперымент — разгарнулі яго працы за шмат гадоў і я пачаў на вока вызначыць даты іх стварэння. З дакладнасцю ± 5 гадоў памылак не было, чым я моцна зьвязаў.

Падыходы на той ці іншы час плыні. Узыкала нават крамольная думка пра канфармізм мастака. З другога боку, эксперымент мог даводзіць, што творца не спыніўся на дасягнутым, а быў у сталым пошуку.

Дайшоўшы да гэтакіх разваў, я вырашыў, што ня варта адбіраць хлеб у мастактва-рэзьбяра. І з падоўжанымі праразамі і перасоўнымі колцамі.

Працяг на старонцы 18.

Пра мастацтва мы з Сеўрукам размаяліся. Мяніе, як пачынаючага архітэктара-рэстаўратара, цікалі маладыя гады мастака, пражытыя ў Вільні, атмасфера старога месця і перадваеннага часу.

На заход, усьлед за чырвонымі

Пра дзіцячыя гады мастака гаварыў няшмат. Нарадзіўся 27 лютага 1905 г. у Варшаве ў сям'і чыгунчыніка, потым быў Берасцьцю. Род. Сеўрукай паходзіць з вёскі Мірачыці, што над Сьвіцязю. Гэта ад Баранавіц 45 км.

У 1915 г. перад наступам немцаў сям'я эвакуявалася з Берасця ў Маскву. Тут і адбыліся першыя съяздомыя крокі хлюпца ў мастацтве.

Сл. Міхал паказвае эталацічныя трункі ў выглядзе трубачкі з падоўжанымі праразамі і перасоўнымі колцамі.

Беларусізацыя «Euronews»

Найбуйнейшы ўралейскі тэлеканал навін плянуе экспансію на ўсход. Намер «Euronews» распачаць вяшчаныне па-беларуску — самы рэалістычны праект з усіх, якія дагэтуль прапаноўвалі беларусам.

Украінская рэвалюцыя паказала: для таго каб дамагчыся зъмен, кроў з носу патрэбны не залежны электронны мэдія. У кіраўнічых структурах ЭЗ ды заходніх фондах распачалася дыскусія на тэму адкрыцця замежнага вяшчання на Беларусь.

Чаго толькі ні прапаноўвалі: і вэб-парталы, і новыя радыёстанцыі, і нават спадарожнікавы тэлеканал накітлі такога, які маюць курды. Аднак дагэтуль усе пляны загразаноі з аўмеркаванні каштарысу, нібы возу базоце. Таму намер «Euronews» распачаць вяшчаныне па-беларуску — сапраўдная сэнсацыя. Гэта самы разлістычны праект з тых, якія дагэтуль прапаноўвалі беларусам.

Калі ЭЗ наставіў задачу наладзіць вяшчаныне на Беларусь, першае, што прыйшло ў галаву ўрочыноўнікам — стварэнні новай караткахвалевай радыёстанцыі, клону радиё «Свабода» з праўралейскім ухілом у рэдакцыйнай палітыцы. Але людзі, якія стала ловіць перадачы на кароткіх волнах, займлі гэту звяжку яшчэ за савецкім часам, слухаючы «галасы». Ствараць для іх новую радыёстанцыю — што дасылаць каталіцкага пропаведніка ў Ватыкан. Таму размовы пра караткахвалевую радыёстанцыю папрычлі, а найбольш акрэсленую форму набылі пляны стварэння на тэрыторыі Польшчы беларускамоўнай FM-станиці «Пагоня». Гэты праект ужо праходзіць фінансавае аргументаванне ў Эўракамісіі.

Грошы за беларускасць

Усё часцей чуваць і такое меркаваныне: а ці варта выдумыць нанава ровар, калі можна выкарыстаць наяўныя мэдыйныя магчымасці? Тыдзень таму ніянецкі

ЮЛІЯ ДАРАЖЕНКІН

атрымае іх той, хто зробіць найлепшую пры之作. Цыяніца з «Euronews» тут будзе ціжка. Тэлеканал здolны прапанаваць цалкам рэальныя бізнес-планы, які прыдзяшніе ўрочыноўнікам назіштим больш даспадобы да напаўфантастычных праектаў па адкрыцці новага тэлеканалу.

Але «Euronews» здужае беларускамоўнае вяшчаныне і без дадатковых інвестыцый. Заснаваны 12 гадоў таму, ён ужо зрабіўся самым папулярным ўралейскім тэлеканалам навін. Штодзень яго глядзяць больш за восем мільёнаў чалавек у 82 краінах. Пасля чатырохгадовага крызісу летас якісь з «Euronews»

упершыню прынёс пры之作.

З два крокі ад тэлеканалу

Для таго каб наладзіць беларускамоўнае вяшчаныне на «Euronews», спартрэбіца запрасіць у французскі Ліён, дзе месціцца штаб-кватэра тэлеканала, на больш за тузін журналістай. Яны будуць ствараць беларускамоўную выпускі навін — пісць тэксты, начыніць іх і рабіць адпаведны мантаж тэлевідара, касцякі з «сырымі» відэаматэрыйламі, атрыманымі са спадарожніка праз сыштэму «Эўрапачаньня» ад тэлекарэспандэнтаў па ўсім сьвеце (так, даречы, ствараючыя міжнародныя тэленавіны на

БТ). У выніку мы будзем мець беларускамоўны варыянт «Euronews»: войны-катаклізмы-катастрофы плюс навіны ЭЗ.

На другім этапе ў нашай краіне можа распачаць працу тэлеканал «Euronews», які будзе дасылаць свае відэаматэрыйы ў Ліён, дзе яны будуць апрацоўвацца ды выкарыстоўвацца для стварэння мясцовых навін і тэлепрадач, цікавых, найперш, беларускаму гледачу.

Зьяўленыне незалежнага беларускамоўнага тэлеканалу можа зрабіцца тым электрашокам, які дапаможа вывесці з комы беларуское грамадства. Ціжка ўявіць, што сучасныя беларусы зъяўліца на кватэры паслухаха даўжэй «галасы» з сінічага радыёстрыёма. А вось паглядзець цікавую ды праўдзівую тэлепраграму пра наша жыццё-быччу ёл пэўнай тэлевізары ў сібір, у якога «ловіца» «Euronews», — гэта можна. Хто-нікто яшчэ і папросіць запісаць перадачу на «відзі», возмеже паглядзець касэту ды знаёмым перадаць.

Летас «Euronews» быў атакаваны лістамі з Беларусі з патрабаваннем прыбрэцы з мапы надвор'я кір'ялічную транскрыпцыю назвы Менск — у адрозненінне ад Кіева і Вільні, назва стаўцы Беларусі падавалася ў ангельскай і расейскай транскрыпцыях, гэта жа як і Москва. Неўзабаве ўсе надпісы на мэтэраліягічнай мапе замянілі на палітэрэктацінацікавыя. Намер «Euronews» распачаць вяшчаныне на беларускай мове варты яшчэ адной народнай кампаніі, прауда, на крытыкі — а падтрымкі.

Алесь Кудрыцкі

Пажаданы і меркаваны адносна адкрыцця беларускамоўнага вяшчання на «Euronews» можна дасылаць па наступным адрасе (пішэцце пал-ангельску і па-француску):

EuroNews Press Office
60, chemin des Mouilles, BP 131,
F-69131 Lyon-Ecully, France
Lydie Bonvallet, tel.: +33 4 7218 8056
bonvallet@euronews.net

СЪЦІСЛА

Вясна з халадамі

Вясна прыйшла з халадамі: марзы на французскай Рыбірье, у Барсэлоне ўпершыню за 20 гадоў выпаў снег. Мерзнуць нават беларусы ў Таронта, унучы там мінус 12. У Беларусі — халадні. У ноч на 2 сакавіка месцамі слупок тэрмометра сягнул 25 градусаў, узден у сераду ў Менску было −9. Год таму ў стаўцы было мінус адзін. Паводле назіранняў мэтэоролагаў, гэта самы халодны пачатак вясны за 20 гадоў, з 1987-га. Мэдэйкі з наступленнем вясны большую небісіпеку

бачаць у зъмене пораўгоду, калі арганізм падвяргаецца стрэсу, а чалавек адчувае апятыню і становіцца больш раздражнільным. Таму, нягледзячы на надвор'е за акном, трэба штучна ствараць сабе вясновы настроі.

Затрыманыя забойцы Гангадз

Генэральны прауктор Украіны Святаслаў Піскун абвесьціў у сераду пра затрыманыне двух непасрэдніх выканаўцаў забойства журналіста Георгія Гангадз. Съледства мае пэўнасць, што яны дзеянічалі

свядомі. Трэці аўбінавачаны, былы кіраўнік Службы замежных выведак, аўбінавачы ў міжнародны вышук. Тым часам не пацвердзілася аўтакравія інфармацыя пра то, што была знойдзена галава журналіста. Назіральнікі выказываюць меркаваныні, што на гэтым спрэве можа быць арыставаны экспрызыдэнт краіны Леанід Кучма.

Фарс у Горадні

Вярхуны суд не задаволіў скарыгі незарэгістраваных кандыдатаў у дэпутаты

палаты праdstаўнікоў па Гарадзенскай Цэнтральнай выбарчай акрузе №52 Яраслава Раманчuka і Сяргея Скрабада. «Гродзенская праўда» адмовілася друкаваць перадвыбарчу программу генэрала Валера Фралова. Праdstаўнікі спэцслужбы сканфіскавалі тыраж постэрэа Сяргея Антусевіча. У такай атмасфэры ўлады пратыкаюць угоднага сабе кандыдата.

Ад Паганілы адчаплісія

Крымінальная справа супраць намесыніка

старшыні БХК Гары Паганілы за паклён на прэзыдэнта спыненая 28 лютага за адсутнасцю складу злачынства.

Мінінфарматы вучыць «клубіць беларускае»

Міністэрства інфарматы вынесла папрэдзяньне трох FM-станцыям, якія не напаўняюць этэр 75% беларускай музыкі, — «Альфа Радыё», «Радыё Рокс» і «Пілёт FM». У студні аналагічны папрэдзяньні атрымалі «Гіт FM», «Новае радыё» і «Юністар».

Труса лавілі ўсім горадам

У Барнауле (Алтайскі край, Расея) учынена дзёрзкае злачынства. Невядомы на вуліцы напаў на жанчыну, што несла ў руках дэкаратыўнага труса, скраў зъвірка і на аўтамабіль «Гаёта» зьнік з месца злачынства. Жанчына неадкладна зъвірнулася ў міліцыю, арыенціроўку перадалі на ўсе пасты міліцыі і праз паўгадзіны зламысьнік быў злouблены. Жывёлінку жывую і здаровую вярнулі гаспадыні.

АГ, svaboda.org, afn.by

Гуканьне Лукашэнкі

Працяг са старонкі 1.

Калі мы пачыналі сваю дзеянісць, то матывавалі тым, што нам будзе працаваць ня так ліжжа, аднак выхадзіць усё наадварот.

Большасць з тых, хто саброяўся, відавочна чакалі рапчуць дзеянінню, але кіраўнік РГА «Пэрспэктыва» Анатолі Шумчанка адразу паведаміў прысутнымі, што «наша мэта — не рэвалюцыя і паўстанні». «Мы — мірныя людзі. Мы прыйшлі да Аляксандра Лукашэнкі як да гарантія Кансантынусы, каб ён абараніў нашы права... Аляксандар Рыгоравіч, мы — ванші людзі, і мы прыйшлі да вас з мірам», — пракрычаў у мэгахон сп.Шумчанка, пасля чаго заклікуў прадпрымальнікі, «каб тут не было нікіх сцягоў, нікіх лёзунгаў антыканстытуцыйных, каб не было: я папрашу саміх прадпрымальнікіў правакатарапу выйшыць, здаваль у мільцыю». «Лу-ка-шэн-ка!», — на прапанову аратара пачаў скандаваць народ.

Перад прысутнымі на плошчы выступілі Уладзімер Колас і Мікола Стакевіч, але паколькі сп.Шумчанка напрасіў палітыкаў выступіць «без палітыкі», тия вымушанаў быў абліжальна пажадаць грамадзе перамогі.

Праз пárкай час да прадпрымальнікам прыехаў віц-прем'ер ураду Аляксандар Кабкоў. Паводле ягоных слоў, ён зрабіў гэта «па даручэнні прэзыдэнта, які папрасіў выканыцца сцытуацию, у чым прычына праівы вашага нездавальнення». «Вілкі дзякую за магчымасць, перад вами выступіць. Я надзвычай рады такої магчымасці», — пачаў Кабкоў, пасля чаго яшчэ раз паведаміў прысутнымі, што ПДВ адмяняць, ніхто ня будзе. Віц-прем'ер на дзякаваў прадпрымальнікам за тое, што «ўчора вечарам і нават сέння

PHOTO BY MEDIA.NET

раніцай вы выканалі свой грамадзянскі абязяг і заплацілі адзіны падатак». На гэтую заяву натоўп выбухнуў: «Хлускі!»

У выніку Кабкоў прапанаваў прадпрымальнікам два варыянты вырашэння праблемы, якія готовы абліжкоўваць з імі ўрад. Першы — размаўляць «паводле мханізму выплаты падатку» («Далоў ПДВ») — закрычали людзі. Другі варыянт — «разам стварыць агтоўную структуру, які будзе вазіць тавар у Расеі: мы дадам агтоўныя базы, дзе вы зможаце афармляць тавар». Прадпрымальнікі начали скандаваць «У аdestaўku!», пасля чаго Кабкоў зъехаў.

Потым, паведаміўшы прысутнымі, што сустрака скончана і што ніхто не павінен хадзіць да будынку Адміністрацыі прэзыдэнта, зь мітынгу зъехаў і Анатолі Шумчанка, перарапрануўшыся, як потым казалі, у чужую куртку, каб пазбегнуць затрымання.

Калі кіраўнік «Пэрспэктывы» зъехаў і ніхто ўжо не байўся, што яго як правакатарапа здадуць

НА ДРУГІ ТЭРМІН. Анатолія Шумчанку другі раз за месяц пасадзілі на 10 сутак.

Сусьветны банк чарнобыльскім раёнам

Сусьветны банк выдзеліць краіне кредит на памеры \$45 млн на рэабілітацыю пацярпелых ад чарнобыльскай бяды раёнаў. Ня выключана, што будзе прызначыцца і дадатковыя срэдкі. Пра гэта заяўіў у Менску дырэктар банку ва Украіне, Малдове і Беларусі Пол Бірмінгем.

Арэлі дзярждоўгу

Дзярждоўг Беларусі за студзень скарашоўся на

1,6% і складае 4,383 трлн руб. Між тым, у сінекі ён вырас на 13,5%. На 1 студзеня ўнутраны доўг складаў 2,846 трлн руб., вонкавы — \$741,1 млн.

А ты паспэлеў падаць дэкларацыю?

1 сакавіка скончыўся тэрмін падачы грамадзянамі дэкларацыі аб сукупным гадавым даходзе. Аднак калі пры падачы дакументаў былі пададзены неправідывы звесткі, да 15 красавіка ёсьць шанец выпраўіцца. Міністэрства па падатках і зборах абрародзе

дакладныя лічбы аб колькасці пададзеных дэкларацый у найбліжэйшы час.

Кожны чацвёрт

На пачатак сакавіка сярод апэратараў GSM-сувязі лідзіруе MTС — 1,32 млн абонэнтаў, у «Velcom» на 100 тыс. меней — 1,225 млн. Мінсувязі прагназуе, што да 2010 году адзін мабільнік будзе прыпадаць меней чым на два чалавекі.

Цэны, назад

Менская мэрыя сабрала прадстаўнікоў

адміністраціі сталічных рынкаў і загадала вірнуць кошты на садавіну і гародніну на ўзроўні 1 лютага да не падвышашы іх да 1 красавіка.

Кіраўніцтва сталіцы лічыць недапушчальным, каб цэны на садавіну і гародніну падышашліся адразу на 20—25%, як гэта звычайна здараецца напачатку вясны. Прадпрымальнікі ж мяркуюць, што гэта глупства і пустаслоўе.

Жанчынам — гуркі

Агракамбінат «Ждановічы» ўзяў

абавязацельства да 8 Сакавіка штодня пастаўляць на сталічныя рынкі па сем тон гурку.

Украіна расплацицца с'ятлом

Беларусь чакае пагашэння ўкраінскага доўгу пастаўкамі электразнэргіі. Пра гэта заяўіў на прэс-канферэнцыі ў Кіеве пасол Беларусі Валінін Вялічка. Заліковая схема пагашэння доўгу прадугледжвае распрацоўку сумесных ліній электраэнэргетыкі, у прыватнасці,

«АСОБНЫЯ ГРАМАДЗЯНЕ
прыўшлі на Каstryчніцкую плошчу», — паведаміў Аляксандар Аверкаў на АНТ у аўтарак.

МАРЫНА БАГДАНОВІЧ
павяла прадпрымальнікі да прэзыдэнцы. На наступны дзень ёй быў вынесены штраф 4,8 млн рублёў.

узнаўленыні дзейнасці падстанцы «Чарнігай—Гомель» да выкарыстанні энергіі Ровенскай АЭС. Беларусы настойваюць на лічбе запазычанасці \$150 млн, украінцы прызнаюць суму ўдвай меншую.

АГ, afn.by, belapan.com

КУРСЫ ВАЛЮТ

на 3 сакавіка:
1 амэрыканскі даляр — 2 157 рублёў
1 зёра — 2 832,25 рубля.
1 латвійскі літ — 4 068,66.
1 літоўскі літ — 820,20.
1 польскі злоты — 722,52.
1 расейскі рубель — 77,87.
1 украінскі грыва — 407,40.
Паводле Нацбанку

Чэх працаў на беларускую выведку?

У Чэхіі разгароўся скандал, калі былага супрацоўніка чэскага вайсковага разведкі Рамана Лінзра. Штепён аўбінавачваецца ў фінансовых махінацыях, якія ён ажыццяўляў у фіктыўных фірмах, створаных чэскай разведкай для прыкрыцця свайгі шпіёнскай дзеяйнасці. Пікантнасць справы палаігае ў тым, што, увёўшы ў пошуківік імя «Лінэр», карыстальнік Інтэрнэту з сироднім здольнасцю можа ў базе даступнага для грамадзтва гандлёвага реестру за гадзіну адшукаць назывы фіктыўных шпіёнскіх фірмаў і іх заснавальнікаў разам з паштарнымі звесткамі, а эта ўжо вілікага пагрозы для сакрэтыцы ў дзеяньнях чэскіх спілкоў.

Акрамя таго, затрыманага, які

шмат гадоў працаў у самым сакрэтым аддзеле вайсковай разведкі, падазраюць у вядзеніні так званай дайной гульні.

«Справа, калі ўзяць пад увагу дыпламатычны пункт гледжання, вельмі далікатная. Ёсьць звесткі, што афіцэр разведкі перадаваў інфармацію беларускай спілкоўскай службе», — паведаміла, спасылаючыся на добра інфармаваныя крыніцы, газета «Насподарzskie noviny». Адначасова газета падкресліла, што афіцеру яшчэ не было прад'яўлены ў шпіёнскай дзеяйнасці.

Затрыманы афіцэр валодаў дэталёвай інфармаціяй аб тым, што ў Беларусі працаў і пракаце на карысць чэскай разведкі.

БТ

Затрыманы афіцэр валодаў дэталёвай інфармаціяй аб тым, што ў Беларусі працаў і пракаце на карысць чэскай разведкі. Акрамя таго, затрыманага, які

Амэрыканская гісторыя

З сакавіка можа вырашицца лёс маленъкага сына беларускіх эмігрантаў, забранага амэрыканскімі паліцэйскімі.

Эміграцыя — заўжды трагедыя. Хтосьці дасыць ёй рады, а для іншых яны робіцца толькі першым звязніком у ланцуту бядот. Так выйшла і ў Святланы Міхель ды Зымітра Траянкі, якія зехалі ў ІША ў студзені.

Можа, абырдла Святлане атрымліваць мізэрны заробак на стаўшы, мух палічнý, што працу аўтамеханіка на той бок Атлянтыкі ацэніць лепш, чым у Беларусі. А тут яшчэ дзіні на савет просьціца... Сын нарадзіўся ў Філадэльфіі, усяго праз некалькі дзёней пасыль пералёту бацькоў праз акіян. Назвалі яго на англісакансонскі лад — Дэніэлам.

У суботу 19 лютага маладая сям'я выправілася на «шопінг» у гандлёвы цэнтар «Wal-Mart». Малое засціла ў дзічынам сядзеніні ў машыне, таму бацькі, паводле іх слоў, вырашилі яго не чапаць, а самі пайшлі ў краму, нават не заглушилі рухавікі. Калі яны вярнуліся, вакол машины

ны ўжо стаялі паліцэйскія. Без цырымоніі яны замкнулі на руках Святланы і Зымітра кайданкі ды адvezлі ў турму. Малое забрали і дадалі ў прымечную сям'ю.

Бацькам высунулі абвінавачаны ў тым, што яны наўмысна пастаўілі пад пагрозу жыцьцё дзіцяці. Святланы і Зыміцер кажуць, што адсутнічалі на больш за 15 хвілін, паліцэйскія ж сцьвярджалі, што бацькоў не было калі гадзіны.

Наша краіна ў Амэрыцы амаль не вядома, два мала зразумела. Цяпер бацькі спрабуюць пераканаць суд, што пакідаць немаўлятку ў аўт у зуточнім рухавіком — звычайная реч у Беларусі. Святланы таксама настойчына наўмысна павініна карміць малое грудзім. «У Беларусі жанчына, якая на корміць свайго дзіцяці ўласным малаком, выклікае пагарду», — сказала яна праз пекраслаждыцу ў інтэрвю тэлеканалу NBC.

Святланы, Зыміцер і іх малы Дэніэл.

Хто іх, беларусаў, ведае з іх звязчаемі? Магчыма, судзьдя не заўажыў хітрыкаў ці проста пашкадаваў наішчасных бацькоў — ён дазволіў ім наведваць дзіця раз у дзень пад наглядом паліцый. Чым скончыцца гэтая гісторыя, пакуль невядома — чаргова судовае пасяджэнне прызначана на 3 сакавіка.

Заяўляючы ў далёкі савет звіхай Беларусі, варта захапіць з сабою не толькі надзеі на лепшыя лёс, але і веды пра той край, дзе зібираешся жыць. Анекдоты пра дурных амэрыканцаў ведаюць усе, але ж менавіта яны пішуць свае законы, няхай таксама не заўсёды вельмі разумныя.

Алесь Курдыцкі

Ix усё адно раскрыюць

Забойства 1953 году ў Гарадоцкім раёне на Віцебшчыне — саме старое з раскрытых аздзелам па раскрыцці злачынстваў мінулых гадоў упраўлення крымінальнага вышуку галоўнага упраўлення крымінальнай міліцыі МУС.

Пра гэта расказаў намеснік начальніка ўпраўлення Герман Дзёмікін. Што праўда, забойцу пэнсіянэркі Фірсавай закон пакараны із здолеў: народжаны ў 1909 годзе, да раскрыцця злачынства ён не дажыў...

436 тысяч нераскрытых крымінальных злачынстваў — такую статыстыку мае на сённяня бела-

рускі МУС. Штогод колькасць нераскрытых злачынстваў узрастает амаль на 30 тысяч, за два гады існавання ўпраўлення раскрыла толькі шэсць тысяч (2753 злачынства ў 2003 г. і 3302 злачынства ў 2004 г.). За 2004 год раскрытыя 50 забойстваў, 61 наўмыснае нанясенне цяжкіх цялесных пашкоджан-

ніяў, 19 згвалтаванняў, 89 разбойных нападаў, 156 рабункаў, 2424 крадзяжі і г. д.

Аднак дагэтуль нераскрытым застаюцца 1300 забойстваў. Г. Дзёмікін адзначыў, што «найстарэйшай» справай, якую вывуначылі спэцыялісты ўпраўлення, было забойства 1947 г.: «Але мы я не рассыплемо — толькі

вывучылі». Тэрміну даўнасці для раскрыцця шэлкіх і асаблів цяжкіх злачынстваў нашы камісары Мэгрэ не прызнаюць — спрападліваючы павінна быць адноўленая. Але пакараныя чакае вінаватага не заўжды: тэрмін даўнасці за найбольш цяжкое злачынства — забойства — абмяжоўваецца 15 гадамі. Гэта калі не было абцякаўчых акаличнасцяў, бо тады ступень адказнасці вызначае суд.

Прэс-канфэрэнцыя Г. Дзёмікіна адбылася ў дзень, калі ва Украіне

не быў арыштаваны меркаваны забойцы журналіста Георгія Гангадэз, зьніклага ў 2000 г. Для прагрэсу ў съедынені спартрэблілася змена ўлады. Усе троі арыштаваных — супрацоўнікі сілавых структур.

Задавалі Г. Дзёмікіну пытаньне і пра загадкі зынкнення і забойстваў Ганчара, Красаўскага, Захаранкі, Завадзкага, Чаркасавай. Ён сказаў, што іхны аддзел гэтымі справамі не займаецца.

AIII

Анатоль Івашчанка — ляўрэат «Залатой літары»

Адам Глёбус на сайце «Litara.net» абвясціў сёлетніх пераможцаў прэміі «Залатая літара». За ўдзел у паэтычным праектце «12+1» былі адзначаны крэтык Ганна Кісліціна за прааганду праекту, Андрэй Хадановіч за рэдактуру кнігі і адзін з аўтараў — Анатоль Івашчанка за радок «Я — слуп, прыбіты да ганебнага чалавека». Анатоль Івашчанка, аспірант Інстытуту літаратуры НАН, адказвае на пытаньні «НН».

— Вы атрымалі прэмію за радок, напісаны вэрлібрам. Нехта казаў, што вэрлібр — гэта верш, скаваны ў прозе. Прыхыльніць да такой формы была нечым абумоўленая?

— Мае пачатковыя творы — з тых, якія на сорамана пакаць — спарады, напісаны вэрлібрам. Напачатку мне хацелася пазыбгнуць аблежаваныну сылбатанічнага вершу з яго абавязковымі

рыфмамі, рytмамі, дакладнай пабудовай. А цяпер пішу і ў клясычнай манеры. Пасля ўдзелу ў конкурсе імя Арсеньевай мне на вочы трапілі аркүшы з маймі вершамі з паметкамі сяброву журы. Насупраць некаторых верша

было пазначана: «Разанаў». Мяніе гэта здызвіла, я думаў, што я ў іх першапраходнік, але... Мяркую, Разанаў мнон паўплываў на мяне таму, што я пісаў на ваковую працу пра ягону творчысць. Мушу канстатаваць, што апошнім часам трапіў і пад уплыў Хадановіча, напісаўшы (несвядома) верш у ягоным стылі.

— Як бы Вы ахарактарызувалі сучасную беларускую пашырэ?

— Маладам пазізія магутна прадстаўлена, так бы мовіць, «сыбам». Інтелектуальная пашырэ знаходзіцца ў цені прац пасіўнасці яе адзінтаў. У мяне няма

было пазначана: «Разанаў». Я пішу для сябе. Тоё, што я раблю цяпер, нагадвае пасланыне сыгналу ў космас у наўкінку незімных цывілізацый. Добра, калі ўнутры чалавека ягоная ўнутраная цывілізацыя на эта адгукнецца.

— На познані, унутры Адама Глёбуса нешта адгукнулася.

— У мяне ёсьць падазрэнні, што сп. Глёбус мае сантымэнты да выпускніку філфаку. Летасць прэміі атрымала Аксана Бязлепкіна за сваю дыплёмную працу, па сутнасці, таксама выпускніца філфаку. У гэтым годзе Хадановіч, Кісліціна і я. Прэмія 111 з'юра добра дзеліцца на траіх. Вядома, гэтую прэмію цалкам

заслужылі Ганна Кісліціна і Андрэй Хадановіч.

— Куды міркуюць патраціцы прэмійніцтва?

— Ёсьць некалькі варыянтаў. Самы разумны — набыць добраўна і пасядзіц за бутэльку з сябрами.

— Што для вас літаратура?

— Магчымасць выказацца, пакінучь съед. Спосаб самарэз-

АРЦЕЛЬВІНА

лізавацца. Я мала напісаў, каб казаць пра прафэсійнасць майго занятку літаратурой. Я пішу пра зоцу праизводства. Прыблізна адно апавяданне за год, якое доўга выношаеца. Вершы пішу пераважна ўсцені. Потым цягам году яны шліфуюцца, рэдагуюцца.

Агулам набраўся пад сотню вершаў, якія можна камусці паказаць. Ёсьць вершы зусім кароткія, як гэты: «Для таго, хто знайшоў свой шлях, словаў не патрэбныя». Увогуле пішацца, калі на душы нядобра, нават пагана.

Мне здаецца, што такі стан натуральны для нашай сцугацці. Ёсьць думка, што беларускамоўны творца на можа пачувацца гарманічным у нашым грамадстве, нават калі піша вісёлья вершыкі пад Хадановіч.

— Вашы прынцыпіі жыцця, літаратурныя?

— Рухацца далей. Не спыняцца на дасягнутым.

Гутарыў Арцём Ліва

ЧЫСТЫ АДРЭНАЛІН.
«Зубровец» уздымае бел-
чырвона-белы съяг над
праспэктом Скарны.

15 лістапада 2004 г.

PHOTO.BYMEDIA.NET

Ліцэнзія на адстрэл «зубранят»

«Советская Белоруссия» пайменна пералічае маладых апазыцяняраў

«Культурны шок» — такую назму мае артыкул Івана Пагранцона, змешчаны ў нумары газеты «Советская Белоруссия» за 9 лютага. Нагода для матэрыялу — выпуск «Хартыя-97» «Маніторынгу парушэнняў праўзу чалавека ў Беларусі» за 2004 г. «Аб чым гаворыца ў маніторынгу?» — пытаецца аўтар матэрыялу. «Праз кожную старонку рассказваеца аб тым, што супрацоўнікамі міліцыі ўвесі час затрымліваліся юныя актыўсты т. зв. руху «Зубр». Варта пагадзіцца, што сумарна гэтыя звесткі выгляджаюць дастаткова змёрочна. Старонка за старонкай ізле бясконыцы пералік: затрымалі, адпускіці, зноў затрымалі... Мільгасыць адны і тыя ж прозвішчы: Юлія Гарачка, Артур Гайдукевіч, Даўд Малдаванава. Яўген Афнагель, Павал Юхневіч... «Каб міліцыя не затрымлівала зубранят, — съвязвіджык І. Пагранзон, — дык буйны маладняк сам браў бы штурмам райадзелы міліцыі. Бо кожнае затрыманне, кожны пратакол — прамы і вельмі пажаданы шлях у палітычны ўчекачы».

Актыўіст «Зубра» Яўген Афнагель (на фота справа) каментуе: «НН»: Пайменны пералік актыўістаў у голоўнай дзіржайной газэце — ці часта такое здарылася?

Яўген Афнагель: Калі такое ў рабілі раней, дык я пра гэта нічога ня ведаю. Чаму гэтыя прозвішчы вырашылі згадаць, лепш спытана ў кіраўніцтве лукашэнкаўскай газеты. У артыкуле ізле гаворка пра маніторынг парушэнняў праўзу чалавека.

Прачытаўши матэрыял, я прагледзеў маніторынг — памянёная прозьвішчы найчасцей згадваючы ў першы месяц затрымання мінлага году. Хутчай за ёсё, той чалавек, які пісаў гэты артыкул, прачытаў крышку маніторынг, самыя першыя старонкі, і тых прозвішчы, якія найчасцей трапляліся на вочы, падаў у артыкуле. Хтосьці з гэтых людзей часта затрымліваўся, але некаторыя затрымліваліся толькі на пачатку году. Тым больш калі глядзець агульныя звесткі, дык можна адшукаць прозвішчы, якія згадваюцца яшчэ часцьцей. Агулам на працягу мінлага году было затрыманы больш за 250 актыўістаў руху. Трэба таксама ўлічваць і тое, што на ўсе факты рэпрэсій фіксуюцца ў маніторынгу. Часам мы не даем асабі-

стых даных чалавека на ягоную просьбу».

«НН»: Ці мелі Вы і іншыя асобы, згаданыя ў артыкуле, праблемы пасыла публікай?

Я: Не, ня мелі.

«НН»: Наколькі азкватныя сённяшнія сітуацыі ціянершній стратэгіі і тактыка «Зубра»?

Я: Агульная стратэгія «Зубра» — гэта мабілізацыйная кампанія, асабіўна падчас падрыхтоўкі да выбараў. Мы заклікаем людзей, каб яны прыйшлі на выбарчыя ўчасткі і зрабілі съядомы выбар, а потым здолелі абараніць яго. Цяпер «Зубр» вядзе кампанію па вызваленіі палітычных вязняў. Распаўсюджваша ўлёткі з заклікам вызваліць Марыніча, Леванеўскага, Васільева. Праводзіцца акцыі — на працягу апошніх двух месяцаў яны адбыліся ў Менску, Бабруйску, Барысаве, Магілёве, Маладечне, Віцебску. Штотомісці актыўісты руху распаўсюджваюць ад 200 да 400 тысяч асобнікаў дру-

каванай прадукцыі. Гэта больш, чым усе партыі разам узятыя. Няспынна ізле разбудова рэгіянальных сеткі. Пасыль Украінскай рэвалюцыі паднялася хвала новых людзей, якія жадаюць далучыцца да супраціву.

«НН»: У артыкуле съвязвіджыацца, што зуброўцы зарабляюць сабе на палітычныя прытулак. Як Вы гэта прака-мунгуете?

Я: Гэта праста съмешна. Я асабіст ведаю ўсіх людзей, названых у газэце. Наўмысна карысташца ўласнымі затрыманнямі, каб зарабіць палітычныя прытулак. — у нас такіх людзей няма.

Ёсьць людзі, якім рэальная паграждае небяспека рэпрэсій, выключчына з навучальных установ, пазбаўленні працы — асабіўна ў рэгіёнах. Часам такіх людзей адпраўляюцца за мяжу. Але нікто не ізле на «пасадку» з мэтай зъез-хаца.

«НН»: Ці падрыхтліваеце віякантакты з замежнымі арганізацыямі накшталт украінскай «Пары»? Напрыклад, з Кіргізіі і Казахстану, дзе палітычныя сітуацыі збольшага падобнай да нашай?

Я: Так, такія контакты ёсьць — з украінцамі, грузінамі, сэрбамі. Пасыль «Баранікай рэвалюцыі» «Пара» трансфармавалася і з'яўляецца спрэянянем развиціцца нармальнай грамадзтва. Тоё самае і з грузінскай «Кхмарой», і з сэрбскім «Отпарам».

Гутарыў Альесь Кудрыцкі

Нягody Славаміра Адамовіча

Паэт, які атрымаў палітычныя прытулак у Нарвегіі, быў моцна зъбіты невядомымі. Ён пацвердзіў гэту інфармацію ў электронным лісце. «Зблілі на ўласнай кватэры, бо сам адчыніў. Білі прафесійна, толькі твар, і душылі ручніком. Пры гэтым зъвізілі рукі заду, каб мені супрацоўліўся. Адбылася гэта раніцай, гадзін мін ў дзве зеўці. Паліцію выклікалі суседка, калі я нарэшце змог дабрацца да яе

кватэры. Цяпер мяне перасялілі ў новую кватэру, далі спэцсувізъ для кантакту з паліціяй. Два разы пра гэта пісала мясцовая «Аўзіа Норлянд». Справу расцесьледуюць. Хто і што гэта — ня ведаю, адны згадаці. Хачу дамоў, бо яшчэ такога пекла духуўнага, як тут, не перажываў... Трэба было два гады сядзець, каб аказацца бітым, ды яшчэ я на ведаць за што і кім. Во якія запалірныя справы».

AШ

Усіх не перасаджалі

З 2004 год «зуброўцу» затрымлівалі — калі 565 разоў; распачата крымінальных спраў — 3; агульная колькасць сутак, праведзеных за кратамі — 400; выключаны з навучальных установ альбо звольнены з працы — 15; колькасць актыўістаў, што падвергліся рэпрэсіям — 250.

Крыніца: прэс-служба «Зубра»

Зіма ў Даманаве

Даманава — няблізкі сьвет. Жыхары вёскі на рацэ Грыўда выбіраюцца ў сталіцу толькі па вялікай патрэбе, раз у некалькі гадоў. Калі ў Менску няма свякоў, ехаць няма патрэбы — побач Іацэвічы, да Баранавічаў — з паўгадзіны на электрычцы. Узімку Даманава агортвае сон. Дзіва пабачыць кагосьці на вуліцы ўвечары — толькі дзеци ганяюць шайбу самаробнымі клюшкамі. У старэйших забавак няшмат — тэлевізор, самагонка і размовы. А што яшчэ паробріш на 18 тысячаў заробку? Рэпартаж Сяргея Будкіна.

Залатыя саветы

За сваю кароткую гісторыю Даманава ўпершыню згадваецца ў сярэдзіне XIX ст. у сувязі з сялянскім хваліваннем. Мястечка гарэла тройчы. Падчас эвакуаціі 1914 г. разсіцы вывеззлі жыхароў у Омскую і Саратоўскую вобласці, а Даманава спалілі пры адступленні — дойгі сем год вёска не існавала. Аднавілася мігтэчка ўжо па Польшчы. Краінайнаўца Уладзімер Шлык кажа, што ягоныя бацькі, вярнуўшыся на пустую зямлю, наноў будавалі хаты, а па першым часе елі жыгучку.

У верасні 1939 г. даманаўская жыхары сустрэкалі чырвоную войску. Сп.Шлык, якому тады было чатырохнадцять, кажа, што ўсе без вынітку віталі саветы. Больш палкі ў 1930-х засвяծвалі сваю адданасць бальшавізму: «На ўсю вёску ў нас быў адзін прымач, і слухалі толькі «Маяк», дык некаторыя, наслухаўшыся пропаганды, кідалі ўсе і пераходзілі нелегальна праз мяжу. Натуральна, атрымлівалі па 10 год турмы за шпіёнства».

«Аднак савескія ўлада заніля ўсіх, за палікамі шмат хто хадзіў бяз працы», — уздыхаючы старыя. У 1944 г. частка Даманава

ізноў гарэла — немцы пры адступленні паджілалі выбухоўку пад вакзал, мост праз Шчару і воданапорную вежу і спалілі частку вёсکі. Не паспела Даманава аднавіцца як сълед — адбыўся трэці пажар, загарэўся ліснік заводу і агонь заперакніўся на вёску, спаліўшы палаў хаты.

1960-ы гады старэйшыя жыхары прыгадваюць з асаблівай цеплінай — тады Даманава сталася неяўлікім прымысловым цэнтрам — зэ дзісятак млыноў, чатыры лесаводствы, камбінат будматэрыйял, гута, цагельня і шыфэрны заводы, дзе на вытворчасць было за дзесячінаў 1200 чалавек. Тады ў Даманава з'яўжаліся людзі адусюль, бо працы хапала. Але прыышоў 1991 г.: спынілася дастаўка цементу, скарасцілі штаты, заводы зачыніліся, прыпынілі выпуск шыфера.

Людзей менее

Даманава так і не акрыяла. Цяпер вясковыя задзейнічаны толькі ў вытворчасці сылккатнай глыбы, з якой робяць вадкае школа, але штат супрацоўнікаў там неяўлікі — 320 чалавек. Пад сотню чалавек занятыя на чыгуцны (там больш-менш прыстойны заробак). У калгасе некаторыя атрымоўваюць мізэр.

Тут вам не Украіна

Пэнсіянэры пераважна захаплююцца прызыдзітам. «Куды я супроць буду галасаваць, ізноў вунё заўсёды ў свой час заносяць, а там немаведама што будзе пры іншым», —

кажа бабця Наста.

Дзед Павал мае вялікую гаспадарку, дапамагае дзесям, унукам і праўнукам, што жывуць у Менску. На выходныя возіць на продаж сымтану, малако на баранавіцкі рынак. Але гандаль не ідзе — замінае мясцовая «санітарная мафія». Хоць і мае даведку, што ягоная карова здаровая, мясцовы санітарны доктар не дае яму гандаваць, аднойнай нават пабіў наўмысна слойкі са сымтанай і абліў стагона. «Хоча, каб дзяліцца, а шыш иму!» — кажа дзед Павал ды шукае праўды ў вышэйшых інстанцыях, каб толькі атрымальчы мячмысьльшы прадаваць.

«А ў нас кожны тут сам за сябе, тут Украіны не паўтарыцца», — кажа дзядзька Сыцілан. Ён колісь галасаваў за Лукашэнку, але цяпер настроены супраць Канстытуцыйнай, маўляў, парушаць нельга. «Але, калі здарыцца такое, як ва Украіне, на стапі на мітынг не падеду, ды мала хто з вёсак падзе — улада зьменіцца, а мене за праўду ўсе адно звольніць з працы», — кажа Сыцілан, які на спрэчку можа выпіц два літраў самагонкі.

Ёсьць у Даманава і заможныя людзі, няшмат іх праўда, але ёсьць. Адзін з іх — Мікола. Пераганяе аўто праз мяжу на замову і мае за то капейчыну, тым і жыве: «Усе адно лепей, чым у калгасе гарбацица за нішто».

Узімку ёсьць час паразаваць, вуглы плаўбіраць, але з адыходам марозу тяя развагі адыхаць на другі плян. Трэба рабіць. Каб выжыць.

Некаторыя імёны герояў матэрыялу зменены.

Легендарную «Лазыню» прададуць

У Полацку працягваща працэс прыватyzациі дзяржмаёнасці. Летас было прададзена дзесяць аўтактаў, за якія выручили 281 млн рублёў. Зблішчага гэта неяўлікі крамы і збудаваныні, што засталіся ад ліквідацыі вайсковага гарадка ў Баравусе-3 (казармы, сталоўкі, склады). А вось клюб былога полацкага камбінату будматэрыйял у не ўдаецца прадаць цигам дзесяці год. На такія аўтакты бедалагі гарыканкамі нават рабіць адмысловы «зальнікі» — зъмяншае кошт на 80 адсотак, што мала дапамагае. Дый наўшта прададымалынку-бізнесоўцу гмах былога камбінату, тым больш што будынак знаходзіцца на ў цэнтры гораду.

Сёлета выканкам таксама мяркуне прадаць 10 аўтактаў, сярод якіх дзіячча кавярня на цэнтральным пляцы, база адпачынку на вёзера Янова, першы паверх прыбудовы да легендарнай полацкай лазіні (на якой так і напісаны «Лазыня», менавіта з мяккім значком).

Васіль Кроква, Полацак

МАЗ ставіць на паток плястыкаўня аўтобусікі

Першыя экзэмпляры новых аўтобусаў «малое» класы МАЗ-256 шылі з канверзу рэгістру лягася на чэрвені. Цяпер, з адкрыццем новага цху, вытворчасць аўтобуса пастаўлена на паток.

Таго, хто чакаў убачыць вялізна памяшканыне, дзе стаць запраграмаваны аўтамат і сам усё скручвае, чакала расчараўаньне. Уесь аўтобус да апашняга вініка за адзін дзень збіраюць рукамі 103 чалавекі, якія шычыруюць на 14-ці пастах. Спачатку прывозяць металічны каркас, падобны да клеткі ў заапарку. Потым ён паступова абрастае жыццёвымі кампанэнтамі — шасі, матарам, падлогай, кабінай, у якой безыліч правадакоў. Іржа — праклён для любога аўтамабіля, які трапляе ў беларускі вільготны клімат. Таму новы аўтобус абшываюць плястыкам, які не байдзі карозі.

Колер аўтобуса і аснашчанасць тэхнікай — на жаданыне заказчыка МАЗы-256, якія будуть хадзіць па турystычных маршрутах, аbstалюючы кандыцыянерам, аудые- і відэасистэмамі. Калі ж аўтобус будзе выкарыстоўваць у якасці маршруту ў школынага аўтобуса, аbstалюванье будзе нашмат прасцейшым.

Цяпер нашы дзеци, як у амэрыканскіх фільмах, таксама будуць сядзіцца ў свой «school bus», каб дабрацца да школы. У ім будуть прадугледжаны месцы для партфэляў, ля кожнага сядзення — кнопкі для запатрабавання прыпынку, і, відома, павышаныя патрабаваныні біяспекі.

Аўтобус сапраўдай выйшоў на выгляд сучасным. Гэта дазваляе выкарыстоўваць МАЗ-256 у прадстаўнічых метах для VIP-перавозак. Дарэчы, менавіта такія аўтобусы ўжо заказала для сябе МУС. Старыя «Пазікі» хутка давядзенца съпісаць.

Кацярына Кудрыцкая

Агурбашшу па «Грынджолах»

У Польшчы ці Нямеччыне конкурсы «Эўрабачаньне» мала каго цікавіць, і гэтыя краіны прадстаўляюць другадынныя выкананцы, звычайна ў стылі «дыхса». У бытых СССР трапіць на «Эўрабачаньне» — пытаньне прэстыжу і інтрыг. Адборамі кіруюць дзяржаўныя чыноўнікі, а сваіх кандыдатаў лабіруюць найбуйнейшыя прадусарскія агенцтвы. Не абыходзіцца без палітыкі. Украіну сёлета прадставіў рэп-гімн Аранжавай рэвалюцыі, Малдову — нацыянальныя куміры, а паміж Расеяй і Беларусью адбылася музичная інтэграцыя. Не на нашу карысць.

На фестываль «Эўрабачаньне» ад Украіны была выбрана група «Greenjolly» з Івана-

«Greenjolly» — «Разом нас багато»

Разом нас багато —
Нас не подолати!
Фальсіфікаціям — ні!
Махніцям — ні!
По понятіям — ні!
Ні брехні!
Ющенко — так, Ющенко — так!
Це наш президент!
Так! Так! Так!

Ми не бидло,
Ми не козлы.
Ми Украіни
Донькі і сині.
Зарас чі ніколі
Годі чекати!
Разом нас багато,
Нас не подолати.

Франкоўску зь песьняй «Разам нас багаты», а ад Малдовы — твор «Bunica bate doba» ў выкананні «Zdob si Zdub». Расся ж і Беларусь прапануюць да ўвагі эўрапейскіх глядачоў поп-стандарты. Прайда, рознага гатунку.

Палітрэп на «Эўрабачаньне»!

Вынікі выбару песьняй на «Эўрабачаньне» ад Украіны з'явіліся сапраўдны неспадзянкай. Перамогу ў адборачным туры прадказвалі Ані Лорак, але ў апошні момант да спісу выступаў з ініцыятывы новага кіраўніцтва тэлерадыёкампаніі далучыліся яшчэ некалькі выканануць. Сярод іх былі герой Майдану «Greenjolly» — два хіп-хопэрзы з Івана-Франкоўску, пайгоду таго нікому не відомым. Музыкі заспявалі «Разам нас багаты» і набралі 2247 галасоў (Ані Лорак — другая з 1952 галасамі). Можна аспрэчваць мастацкі вартастыць выбранага музичнага твору, але то, што ён з'явіліся галоўнай украінскай песьній гэты зімы, — факт бяспрэчны.

Бэсарабскі рок-н-рол

У Малдове адборачны конкурс прайшоў без скандалу, але вынікі яго таксама аказаліся досьць нечаканыя. Журы спыніла свой выбор на групе «Zdob si Zdub» — пастаянным удзельніку эўрапейскіх альтэрнатыўных фестаў. Рок-каманды на конкурсах поп-песьні посыху на маюць, але пра «Zdob si Zdub» — гаворка асабнай. Аснова іх творчасці

— малдаўскі фальклёр.

Твор «Bunica bate doba» گрунтуецца на народных съевах, але напісаны лідэрам групы Раманам Ягупавым. З вілкай любоўю да свайго вытокаў ён апавядзе пра гісторыю напісання песьні на афіцыйным сайце групы: «На індэйскіх абсягах поўдня Бэсарабіі, на беразе Пруту, дзе жыве сапраўдны малдаўскі фальклёр, ёсьць паселішча Вэлень. Там жыве чабанская сям'я Бэжэннера. Пасля цікавага тыдня яны адпачываюць «на поўдні»: мамаліга, віно — усяго ўдоствль. Бабуля Лідзія бе ё барабан і нізкім голасам кръбчыц «стрыгуты» — малдаўскія напевы. Мы натхніліся гэтым вобразам». «Bunica bate doba» — вясёлая песьня, з маднімі музычнымі «фішкамі» і фолькавай каліяртынсцю. «Бабулі ўсёй Малдовы б'юць у барабаны і перадаюць вітаныні каліфарнійскім хлопцам», — так рэкламуе сваю песню група «Zdob si Zdub», адна з нешматлікіх рок-каманд, што мае за сваю дэйнісць узнагароды ад кіраўніцтва краіны. Хлопцы атрымалі ад презыдэнта Малдовы мэдаль «За заслугі перад Айчынай».

Музычная інтэграцыя

Беларусь будзе прадстаўляць міс БССР-89 Анжаліка Агурбаш зь песьній без нацыянальных прымет, затое на сацыяльную тэматыку. Галоўны герой відэашэрагу да «Boys and girls» — дзеці, што жывуць у «гарачых» кропках. Песьня ў выкананні Падольскай «Nobody Hurt No One» мае выразна альтын-мэрыканскі падлікт: «Вітаю, любая Амэрыка, / Тая, у якой губля-

ЛІЧНАДАНІК

юща ўсе нашы мары, / Паглядзі на маленьку Эрыку: / Усё, што яна ведае — гэта страх». У музычным пляне «расейская» песьня больш жорсткая па стылістыцы і куды менш банальная за «Boys and girls» з гледзішчы прафэсійнага. Пры галасаванні будзе мець значэнне і ўзрост — публіка, як

вядома, любіць маладых, а стальных — шануе. Розніца ж ва ўзроўніе між съевачкамі — 10 год. Цікавая адбылася музычная ракірука — беларуска Наталья Падольская ад ездзе ад Расеі, Анжаліка, што мае расейскую грамадзянства, — ад Беларусі.

Сяргей Будкін

Сакавік

3 — 125 гадоў з дня нараджэння мовазнаўца Ліва Шчэрбы (1880—1944).

5 — 75 гадоў з дня нараджэння мовазнаўца Паўла Сыціка (1930).

8 — 75 гадоў з дня нараджэння пісменьnika Яраслава Пархуты (1930—1996).

8 — 100 гадоў з дня нараджэння генэрал-палкоўніка Аляксандра Радзіміча (1905—1977), двойчы Героя Савецкага Саюзу.

9 — 150 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Мадэстава (1855—1908), наўвоку ў галіне клінічнай мэдыцыны.

10 — 75 гадоў з дня нараджэння мас-така Мікалая Кірылава, аўтара партрэта кінарэжысёра, начальніка прэс-службы рэспубліканскай прокуратуры Юр'я Азаронка.

15 — 75 гадоў з дня нараджэння Жарэса Алфёрава (Віцебск), ліўэрата нобелеўскай прэміі ў галіне фізікі.

19 — 175 гадоў з дня нараджэння фармаколагія Івана Догеля (1830, Віцебская губэрня — 1916), ганаравага сябра

КАЛЯНДАР

Васінна-мэдyczнай акадэмії, Казанская й Тартуская ўніверсітэты.

20 — 75 гадоў з дня нараджэння эканаміста Барыса Шапіры (1930).

23 — 75 гадоў з дня нараджэння мовазнаўца Леаніда Бурака (1930—1996).

24 — 100 гадоў з дня нараджэння Івана Флёрава (1905—1941), пад чымім кіраўніцтвам пад Воршай 14 ліпеня 1941 г. дала свой першы запл установоўка БМ-3 («касцюша»).

25 — Дзень Волі.

25 — Дабравешчаньне ў каталікоў.

25 — 100 гадоў з дня нараджэння акадэміка-біхіміка й паэта-маладнякоўца Алеся Вечара (1905—1985). Ён стварыў тэкслагічны атрыманыя каратыну з морквы.

27 сакавіка — Вялікдзень у каталікоў.

29 — 125 гадоў з дня нараджэння хірурга Яўгена Корчыка (1880—1950), які ўпершыню ў Беларусі зрабіў апэрацыю на сэрцы (1927, Менск).

29 — 100 гадоў з дня нараджэння этнографа, фальклорыста, гісторыка Міхася (Майселя) Грынблата (1905—1983).

Канцэрт у турме

Гурт «Ліпіс Трубіцкій» адыграў канцэрт у каленіі строгага рэжыму Бабруйску. Менавіта там адбыўся пакаранне бізнесмену Яўгenu Kraupou, які колісі дапамагаў «Ліпісам». Музыкі гралі ўзали, што месціца на тэрыторыі каленіі і з'яўлялася 1200 чалавек. Цікава, што гэтая залі — самая ёмістая ў горадзе. «Ліпісы» на канцэрце яшчэ доўга раздавалі аўтографы і размаўлялі са з'янўленымі. Міхалок прыгадаў песьні, якія не сlyяваў некалькі год (у тым ліку і відомыя «Паренёк под следствием»). Аднойчы «Ліпісы» ўжо выступалі ў турме — некалькі год таму яны пачалі сваімі песьнямі з'яўляліся на сцэне.

Букчын адшукай скарб Напалеона

Публіцыст Сямён Букчын

СЪЦІСЛА

варніўся да літаратуры. Менская фабрыка каліярова друку выдала накладам 5000 асобнікаў ягону гісторычна-дэтэктыўную аповесць «Скарб Напалеона». Твор быў напісаны ў 1988—1989 г. і друкаваўся ў часопісе «Віраж». Задума ж яго ўзімку яшчэ раней — у 1970-я, калі С.Букчын працаўнаваў над трэлігійнай дэзекрэтыстайствай. «Да мячоў ірвянулася нашы руки...». І як расказаў С.Букчын, у аповесці ён пайшоў на лёгкую містыфікацыю: у духу Стывонсана дапісаў неіснуючыя ўрэукі да сапраўднага дэзінника лейтэнанта Савона, ад'ютанта маршала Н.Э. «Пасля таго як твор быў надрукаваны, мне тэлефонавалі шукальнікі і праноўвалі: у нас ёсьць сіցцільнае аbstыланье».

Брэнд турызму

Міністэрства спорту І

турызму ладзіць у сакавіку конкурс на стварэнне нацыянальнага турыстычнага графічнага знаку. Знак мае як мага паўнай ахарактарызаць Беларусь як турыстычную краіну. Цікава, што турызм Гішпаніі, напрыклад, стварыў слынны Пікассо.

Шэдэўры нематэрыяльнай спадчыны

11 краінай — Беларусь, Кітай, Латвія, Літва, Японія, Кітай да інш. — ратыфікавалі Канвенцыю аб ахове нематэрыяльнай культурнай спадчыны, падписану на Генэральнаі канферэнцыі UNESCO ў 2003 г. У сыпіе UNESCO ўжо ўваходзіць і шэдэўры вуснай да нематэрыяльнай творчасці нашых суседзяў — балтыйскія (Літва, Латвія, Эстонія), съяўты песьні й танцу.

АВ, СБ

Нас Буш бачыў

Працяг са старонкі 2.

брамак-мэталашукальнікаў, куды прапускалі паасобку (ключы, мабільнікі, гадзіннікі, гаманцы з манетамі — на стол, сумкі прафесійна аблукваюцца, зазіраноць нават у цыгарэтныя пачкі). Каму-нікаму прыйшлося выцігаяць са штантоў рамяні, у якіх было занадта шмат металічнай арматуры, у каго-тэц адабралі юльш, узяты з самай бакскрайдной мэтай — перакусіць... Амаль адразу за брамкамі знаходзіцца сцэна, дзе цягам некалькіх гадзін перад пачаткам імпрызы давалі жару славацкія артысты. Гук быў вельмі добры, музыкі — натхнёныя, лодзі, асабліва моладзь, — у захапленні. Аднак большасць народу (і мы ў тым ліку) адразу ішлі бліжэй непасрэдна да месца выступу — і хутка застаялі перад чараговым кардонам паліцыянтаў, які ахойваў плошчу перад трыванай і месцамі для юрадоўцаў. Журналістам адзвія асобную платформу, паднятую мэтры на тры над натоўпам, а згле- і фотарэпартэры з іншых звязакі славацкіх і амэрыканскіх сцяжкоў. Славакія да нас дайшлі, а вось штагаўскіх на ўсходзе не хапіла. Некаторыя людзі з натоўпу даставаць прыхаваныя чэскія сцяжкі і далаючы іх да славацкіх амэрыканцаў.

Вечер і мокры снег робяць

чаканыне Буша доўгім і нуднаватым. Прамакаюць курткі, пякучы ручанкі з валасоў, ногі мерзнуть і пачынаюць балець. Славакі вакол размаўлялі аб сваім звязчайным жыцці. Пераважная большасць людзей вакол нас — маладыя хлопцы і дзяўчата, старэйшыя за 30 год мала, а людзей пэнсійнага ўзросту — наагул адзінкі. Стаянне доўжыцца амаль дзівے з паловай гадзіны, у галаву пачынаюць прыходзіць нядобрая думка пра арганізатару імпрызы. Нарэшце апошні паліцыйскі кардон пранускае нас бліжэй да трываны. Ціпер яна прыкладна за 20 метраў. Усё чудоўна відаць. Па натоўпе перадаюць звязкі славацкіх і амэрыканскіх сцяжкоў. Славакія да нас дайшлі, а вось штагаўскіх на ўсходзе не хапіла. Некаторыя людзі з натоўпу даставаць прыхаваныя чэскія сцяжкі і далаючы іх да славацкіх амэрыканцаў.

Яшчэ пад гадзінай чаканыня, і рады краслай ззаду трываны пачынаюць запаўніцца. Праходзяць і садзіцца людзі. Бегаюць туды-сюды спрактыкаўныя ахойнікі, пераглядаюць что разоў перагледжанае. Правяраеца і пераправяраеца мікрофон. Актыўней варушацца наизральнікі на дахах. Натоўп трохі нэрвуеща ў ча-

каныні. Амаль перастае снег.

Першым да трываны падыходзіць славакія прэм'ер Мікулаш Дзуринда, недзе разам з ім — усе вакол устаношь на дыбачкі, разгледзеце нешта больш візарудна ўжо цяжка — славакія прэзыдэнт Іван Гашпаровіч... Іх вітаюць, але без асаблівага захапленні — яны свае, «хатнія», вядомыя і звязкы. Буш — суперзрата гэтае імпрызы, і асноўная ўвага належыць менавіта яму. Яму — найбольшыя волепскі, захоплены сувіст, трымцэнне сцяжкоў. Славакія лідэрныя выдатна ўсё разумеюць і наўрад ці крыдуць. Яны выканалі сваю задачу, і выканалі добра, зрабіўшы сваю маленкуную краіну месцам сустрэчаў кіраунікі дзівюю дзіржай, адна з якіх выраза дамінует у сувеце, другая ліхаманка імкненія на страціц хайні б тое, што праўдамі-ніпраўдамі захавала ад колішняга імпрыз-ка вакол трохі адхістваў. Пасылька перакладаць на славацкую штосьць разумеюць і паглядзяюць ужо па-сбюроўску ды з цікаўсцю. Мы стаем — некалькі беларусаў у чужой краіне, чужой стаўлі, на плошчы перад чужой філіярмніяй — і віаем горача і натхнена прэзыдэнта далёкай краіны з зусім не адназначнай палітыкай толькі праз тое, што ён спачулы ў сваёй прамове два значкі для нас слова — «свабода» і «Беларусь».

24.02.2005, Браціслава

Х.Ясная

няе трывану) ты пераводзіш позірк на вялікія экраны з буйнаплінай трансляцыяй, бачыцца трохі іншая карцінка. Такое — і не такое. Адзін і той жа чалавек — і зусім розны. Тэлебачаныне, пры ўсіх нехаднасці і незаменнасці яго, штосьці таемнае і сапраўднае передаца на ўстане.

Буш гаворыць пра другую хвалю свабоды... Ён згадвае Грузію, Украіну... Ён спадзяеца на Малдову... Ён хацеў бы бачыць свабоднай Беларусь!

Мы ўзрываемся крикам, ускідваємі вышыз самаробных папяровыя сцяжкі і пранесены пад віраткай, нигледзічы на забарону ў запрашэннях, вялікі бел-чырвона-белы сцяг. Славакія вакол трохі адхістваў. Пасылька перакладаць на славацкую штосьць разумеюць і паглядзяюць ужо па-сбюроўску ды з цікаўсцю. Мы стаем — некалькі беларусаў у чужой краіне, чужой стаўлі, на плошчы перад чужой філіярмніяй — і віаем горача і натхнена прэзыдэнта далёкай краіны з зусім не адназначнай палітыкай толькі праз тое, што ён спачулы ў сваёй прамове два значкі для нас слова — «свабода» і «Беларусь».

ЗАМЕСТ ПАСЬЛЯСЛОЎЯ Час спускацца Зь вяршынія

У мінулым нумары «НН» у артыкуле «Час спускацца з вяршынія», або Ці бачыны Менск з Браціславіі» я пісаў аб tym, што надта мала падстаў чакаць, каб на сутэрэны прэзыдэнта ЗША і Pacei Буша і Пуціна абрэзкоўкалася сірэд іншых беларускіх пытаньня.

Дакладней, я засумніваўся, што падчас саміту будзе неяк закранаца лёс дэмакраты ў Беларусі. Але я памыліўся. Адзін з двух уздельнікаў сутэрэны — Джордж Буш — на толькі заўважыў Беларусь з вышыні браціславскага саміту. Ён выказаў уз'ясненасць, што ў Беларусі — усьлед за Грузій, Украінай і, магчыма, Малдовай — таксама ўстанеца дэмакраты. Сказаў Буш абы гэтым не падчас перамоў з расійскім прэзыдэнтам, не ў кулонах, а публічна — на плошчы ў цэнтры славацкіх сталіцы. Гтым больш гучна й пераканаўча, на ўесь сьвет, яны прагучали.

Зноў жа хачу патырніць сваю думку, выказаную ў артыкуле. Не ад саміту і не ад прэзыдэнта іншых краін, у тым ліку нават такой вялікай дзяржавы, як ЗША, зацільцы сеньні лёс Беларусі. Але ж варта дапусціць, што слова амэрыканскага прэзыдэнта бытлі прызначаныя на столькі ўсяму сьвету, колькі нам, беларускім грамадзяням. Кожнаму паасобку і ўсім разам. Толькі ці пачуем?..

Віталь Тарас

Пожань—Прэсбург—Браціслава

Маё першае знаёмства са Славаччынай адбылося ў восень 1998 году. Гэта была мая першая міжнародная місія па назіраньні за выбарамі. Менавіта тады Славацкая дэмакратычная кааліцыя перамагла на парламэнцкіх выбарах, паклаўшы канец панаваньню папуліста У.Мечыяра. За шэсцьць з паловай гадоў шмат чаго зъмянілася. Сёння Славаччына ўхваходзіць у Эўразію. Менавіта сталіцу гэтай краіны абраў для правядзення сутэрэны прэзыдэнты ЗША і Pacei. Рэпартаж праваабронцы Валянціна Стэфановіча, які быў у Браціславе напрэдадні сутэрэны Буша з Пуціным.

Нятожа-вугорцы

Першай дзяржавай на гэтым тэрыторыі было Мараўскае княства, але ў 907 годзе яна было захоплена вугорскімі войскамі і надоўга ўвайшло ў склад Вугорскага каралеўства. Пазней славацкія землі ўвайшли ў склад Аўстра-Вугорскай імпрызы. То быў складаны перыяд. У XIX ст. пасыль шэрту няўдалых нацыянальна-вызваленчых паўстаньняў было зачынена больш за 80% славацкіх школ, праводзіліся палітыка мадэрнізацыі славакаў.

Славакам шмат чаго каштавала па захавацца як наці і не ператварыцца ў «тожка-вугорца». У выніку паразы ў Першай сусьветнай вайне і распаду Аўстра-Вугорскай імпрызы ў 1918 годзе Славаччына разам з Чэхіяй утварылі незалежную дзяржаву. Менавіта ў гэты час Браціслава атрымала сваю ціперашину на зому. Да 1918 году яна насыла нямецкую назву Прэсбург, і на па-

чатку XX ст. у ёй пражывала да 50% немцаў і 30% вугорцаў. Славакія стагодзьдзе таму былі сялянскім народам, і ў этым іхнае першае падабенства з бেларусамі.

Цяпер Славаччына — гэта не вялікая цэнтральна-еврапейская краіна з насељніцтвам каля 5 млн чалавек і тэрыторыяй, памерам з нашу Менскую вобласць.

Незалежнасць Славакія атрымала ў выніку мірнага «разводу» Чэхаславакіі 1 студзеня 1993 г. Гэта яны першыя досьведчы існавання незалежнай Славацкай дзяржавы. Праўда, папярэдні прычын на складаныя гістарычныя ўмовы. У выніку акупацыі Чэхаславакіі німецкімі нацыстамі 14 сакавіка 1939 году Ёжэф Ціса абыўсяці незалежную Славацкую дзяржаву, якая, праўда, знаходзілася пад німецкім пратэктаратам. Але ў 1944 годзе ў Славакіі ўспыхнула антынацысцкая паўстаньне, разгрніўшыся партызанскі рух. Улада ў Браціславе

трымалася так няпэўна, што немцы былі вымушаны акупаўшы краіну цалкам. У 1945 годзе Браціслава і Славакія былі вызвалены ад німецкіх акупантў часцім Чырвонай Арміі ды румынскімі фармаваннямі, што прымкнулі да іх.

Пасыль былі славакія Дубчак і Гусак, але гэта ўжо больш вядомая гісторыя.

Ленін беларускі

Я бадзяўся па вуліцах старой Браціславы, шукаючы хоць нейкія прыметы саміту. Але высілкі былі дарэмны. Горад і ягоныя жыхары жылі сваімі штодзённымі турботамі, а пра саміт нарадвалі толькі закрыты для наведвяння турыстамі старажытны Град — замак над Дунаем у цэнтры гораду — ды пару сувеніраў з сымболікай саміту ў адной з сувінірных крамаў. Многія славакія съмехам казалі, што ян ўпэўнены наконт месца праўдзення

саміту, прыгадваючы старую гісторыю пра тое, як Буш аднойчы перыбаў Славакію ў Славацкую Славацкі мішка

чым кірлічнымі літарамі зь беларускай літарай «і». Вось так нечакана ў цэнтры Браціславы я сустрэў нашага беларускага Леніна, якому мы так і не сказалі сваё «гуд-бай».

Славацкі мішка

У аднін з вольных дзён я шпаграваў па Браціславе са сваёй чэскай знаёмай, што прыехала з Прагі. Мы проста хадзілі па горадзе і разглядзілі вітынныя крамы. У адной з кнігарняў мая знаёмая паказала міну славацкую дзіцячую кніжку і засмыялася. Яе здыўвіла, што на волкады дзіцячай кніжкі былі зъмешчаны славакія герб і партрэты славацкіх дзяячоў адраджэння, — гэта ж усяго толькі дзіцячая кніжка. Яна расказала мне гісторыю аб tym, як у Бэрліне яна бачыла фігуркі мішак з розных краін Эўропы — Аўстріі, Францыі, Pacei, нават Беларусі. Усе мішкі былі проста вясёлья мішкі, і толькі адзін славакія мішка выконваў яшчэ інфармацыйную функцыю: ён быў упрыгожаны гербам Славакіі і тримаў партрэтамі дзяячоў славацкага адраджэння пачатку XX ст. Гэта весілла маю часкую зманёу, яна не разумела язгата. Бы гэта ж былі ўсяго толькі вясёлья мішкі, а не інфармацыйная шыльда калі амбасады.

Сардэчна запрашаем у постбраціслаўскі съвет

Выбары ў Кыргызстане і Таджыкістане, рэфэрэндум наконт праекту зўраканстытуцыі ў Гішпаніі, візвы скандал зь Ёшкам Фішэрам, прапанова Хосьні Мубарака выбраць эгіпецкага прэзыдэнта прымым галасаваньнем, кансультатыцы ЭС—Украіна... З усюго вадаспаду наўні мінулага тýдня беларускага назіральніка больш за ўсё цікавіла браціспаўская сустрэча Буша і Пуціна, дзе дзяржавы-мастадонты «дзялілі» постаранжавы съеет. Прэсу аглядае Лёлік Ушкін.

Напірерадні саміту ў газетах
було шмат спекуляцій наконт
абстракції, яку Буш павбіяду
учиниць. Пуціну за аутаргартызм
у Рассі. Виданне Паўлоўскага
«Кремль, org» нават парапіла Пуці-
ну актыўізаваць напірерадні вая-
жку беларуска-расейскі праект і
прыехаць у сталіцу Славаччыны ў
статусе прэзыдэнта саюзу Белару-
сі і Рассі. Аднак жах патрэбтаў
аказаць пераборытанымі.

батшага»: «Амэрыка і Расея япч-
нікoi не былі такія ўзаemна жор-
сткія, не гатовы пайсыці на сас-
тупкі ў сваіх пазыцыях». Ніамец-
кая «Зюлдойчэ цайтунг» сцвяр-
джае, што публічнай дэкларацыі
аб сяброўстве на брыфінгах не
даюць поўнай карпіцы ўзаemлі-
носін прэзыдэнтаў: «Пакуль Буш і
Пуцін на людзях дэкларуюць жа-
данье мірнага сусіданства, не-
шта нікапітал вайны адбываеца

На дзіўна, што расейская прэса задаволеная вынікамі Браціславы: «Ізвестнія» назвалі сучасніку «стадёнам цывілізацыйных адносінай паміж краінамі». «Время новастей» лічыць, што Путін увогуле перамог у Браціславе, бо «наспуск шматлікім папярэднім абіцанням Буша жорстка пакрыты-каваць Путіна за праблемы з дэмократычнай прэса не начула нічога да побагта».

Эўропейскія камэнтатары асьцярожнічалі. Вугорская «Нэспадоблівай а зынчычнай», што беларусам чакаць ад такога французскага пакту, які французская «Лібэраль

расъён» эмацыйна называе амрыканскай «крыватулпнасью»⁶

не зъбраеца прапанаваць Германії годнае партнэрскае месца».

Як ні дзіўна, задаволена Бушам Францыя. Шырак і Буш разам дамагліся буйной перамогі ў Ліване, прымусіўшы Сырьлю вывесьці

卷之三

**БЕЛАРУСЫ Ў БРАЦІСЛАВЕ, на фоне трыбуны, зь якой
выступаў Буш**

адтуль свой кантынгент.

Французькі «Кур’єр» і «Інтарнісналь» це підприємства надзей, що з виводами сирійських військ у Ліване будзе розлізовані 1559-ї розгалуження ААН аб разбрздані на парамілітарних груповак, у тым ліку і з «Хезбалаг», які фінансують Тегераном. У артуясь пад назвай «Эфект даміно: ад Бейруту да Тегерану» выданые прагназу: «Зъмена рэжыму ў Бейруті будзе значыць для «Хезбалага» трансфармацыю ў звычайнную палітычную партыю. Гэта прымівядзе да таго, што Іран зъменіць свае стратгічныя падыходы адносна Ізраілю, і ў перспектыве пераўтворыць мусульманскі сьвет».

найболып шікавая мәтамарфоза
масавай псыхалегі. Ліванды дойтін
час ставіліса дырыснутындың сыйын
рыйдау у краіне як да элементты
інтгр'еру — прыблызына гетк, янын
мы да ресейских вайсковых баз.
раптам усе: ад друзауда сунітауда —
запатрабавал ад іншаземдауда «гол
хой».

На юсім гэтым ваяўнічым фоне ўрэпавскіх СМІ надзвіа апапітычна выгіднаюць заакіянскую калегію. Загалоўкі іншых штотыдзённікаў проста шакуюць сваім мірнымі клопатамі: «Як начальніца енца атавізму» («Ньюскуро»), «Большынства на суніне і у капеленях» («Тайм»), «Падзеі будзе здолны чалавечы мозг рабіць адкрыцці, калі пачне працаваць на мадэлі кампутара» («Вайэрэд»).

А я зразумеў. Як прадстаўнік самай закамплексаванай нацыі ў Эўропе, самаадраччыню якой няма межаў, тлумачэння і разумення, я разумею жаданье славакаў самасцьвердзіца.

Валянціна мяне запрасілі на прагляд праваабарончых фільмаў, які быў наладжаны славакім аддзяленнем «Міжнароднай амністыі». Акцыя насылае назову «Дзяд максай демакратіі».

Я разумею жаданье славакаў жыць самастойна, бо нельга ўвесы час быць у ролі малодшага брата, нават у сям'і брацкіх нарадаў. І што вельмі істотна, ў Эўропе пачалося падзеяне, якое падзяліла Брацлаву на два асобныя ўнітарныя дзяржавы — «Град місікі дзяржавы» і «Дом культуры».

ду, і що велично вигляда, у зорі
це єсьць месца для ўсіх народу і
краін. І для тых, хто можа гана-
рицьця шматківай гісторый
існавання сваёй краіны, і для
«новых» краін. Для ўсіх ёсьць
магчымасць самасыцвердзіца
і расказаць съвету пра сябе. Пры
гэтым ніхто ня скажа пагардліva
абы там, што «такого государства
никогда раньше не было».

У Новай Эўропе ёсьць месца для ўсіх.

Кахайцеся, а не ваюйце

Чардаш па славацку

При канцы тэдня я апшыўся ў мястэчку Шаморын за 20 км ад Браціславы. Акуратнас з дыхтоўнымі традыцыйнымі дамамі і старымі касыёламі. Шаморын або, па-вугорску, Шамор'я, адно з шматлікіх мястэчак, у яких кампактна пражывае вугорскэ насе́льніцтва. Наагул вугорцы, раскіданы ўздоўж Дунаю, складаюць самую вялікую нацыянальную меншасць Славакіі — 10% насе́льніцтва. Узаемадносіны славакаў з вугорцамі ў ходзе гісторыі былі рознымы, часам вельмі складанымі.

На прагнущі XIX століття славаки на раз уздымали пау́стинні супраць мадзарських акупа́нтаў. У Браціславе — па-вугорску. Пожань — пасля акупації Вугорскага каралеўства Асманскай імпэрыяй у XV ст. была перенесеная рэзыдэнцыя вугорскіх каралёў. Вось так і выйшла, што стаць у сталіцы Славаччыны замак, у якім жылі вугорскія каралі, касцьцёл, у якім іх каранавалі, а на сцяне аднаго з будынкаў вісіць шыльдачка ў памяць аб 1400 славацкіх дзетак, гвалтоўна вывезеных на пачатку ХХ ст. у Вугоршчыну ў эматах дэнацияналізацыі. Вось у такім цяжкім гістарычным кантэксьце прыходзіцца сусідаваць славакам і вугорцам у незалежнай Славакіі.

У часы панавання ў Славакіі Мэчыяра вугорцы зазналі дыскрымінацыю. У краіне адчувалася напружанасць. Некаторыя вугорцы ўсур'ёз забяліся этнічных чистак («ада Югаславіі»). Але

«НН»: Многія, калі ім ка-
жуць пра тое, што Колас вылу-
чаецца кандыдатам у прэзы-
дэнты, пытанацца: «Ен гэта су-
р'ёзна?» Скажыце, Вы сапраў-
ды цалкам съвядома ўключаче-
ся ў прэзыдэнцкую гонку?
**Ці маесце Вы настрой да пера-
магі і веру ў яе, жаданне пера-
магі?**

Уладзімер Колас: Асабіста
мне часчэй дадавалася чуць як-
раз парады за гэта ўзіцца. А на-
конт настрою, жадання і да таго
падобнага, то, ведаецце, я не люблю
пагэтыкі. Але гэту проблему
трэба вырашыць. Ад яе залежыць
наш лёс. Ад яе залежыць будучыня
маіх дзяцей і маіх вуч-
няў. І будучыня маіх краіны. Мы
падыходзім да апошніх мяжкіх, за-
якой ужо не застанецца магчы-
масць вырашыць гэту проблему
тэхнічным шляхам. Таму я
стаяўлюся да гэтай справы сур’-
ёзна.

«НН»: Калі і чаму Вы выра-

рэтнай справы, нават не паспра-
бавалі яе зрабіць. Ну а пазней
палітыка сама прыйшла да мене.
«НН»: Ці зробіцца для Вас
палітыка асноўным заняткам,
прынамсі, на найбліжэйшы

час?

УК: Так, зробіца.

«НН»: Апішыце, калі ласка,

да досьвед кіраунічай працы.

УК: Гэты досьвед ужо дастатковая апісаны. Думаю, не было ў Беларусі такай справы ці арганізацыі, якой было прысьвячана больш артыкулаў у айчыннай і замежнай прэсе, чым Беларускому ліццо. Хто мяркую, што гэта здарылася выпадкова, ці сама па себе, той памыляецца. Дарэчы, доўгі час Ліцэй працаў як Рэспубліканскі цэнтар Міністэрства адукацыі — распрацоўваў змест адукацыйнай і навучальнын праграммы, выдаўвав кнігі і падручнікі, якімі маглі карыстацца ўсе беларускія школы, і меў філіі ва ўсіх абласцях Беларусі.

выпала са свайго часу. Цяперашніе кірауніцтва, якое села на бэ-
эсэсэрэўскага канька, на хоча і на можа разыўіцца за ім, бо на веда, як гэта зрабіць. Павінна

УК: Тое самае будзе адбывацца і ў эканоміцы. Галоўнае злачынства кампартыйных ініцыятаў «перабудовы» ў тым, што яны ўвялі рыначныя мэханізмы, съвядома не наўчыўшы людзей імі карыстацца. Бо галоўнай мэтай тых дабрадзеяў было на толькі памяняць форму ўласнасці з калектывай на прыватную, але і хапнуць гэту калектывную ўласнасць сабе.

Таму працэс разыўіцца ўзлення і прыватызацыі маёмасці павінен адбывацца па меры таго, як для ўсіх людзей будзе рабіцца зразумела, што яны рэальнай маюць і за што рэальная плаціць падаткі, што такое «акцыя», «біржа», «брокер» і г.д.

Галоўным этапам у гэтай спраце будзе ўвядзенне прыватнай уласнасці на зямлю.

Трэба выцягнуць наш прыватны бізнес з цену, у які яго адсамага нараджэння загнала ка-
румпанная і некампетэнтная

быць у цэнтры, незаангажаваным і забясьпечваць роўныя ўмовы для дзеянасці ўсіх партый. Па другое, я шчыльна паважаю партыі і асаўбліваю іх лідэрэу, але паглядзіце на вынікі шматлікіх альтантыніяў. Колькі працэнтў насельніцтва не падтрымліваюць рэжым і колькі вераць у тое, што партыи могуць нешта з'яўліцца ўсе ў зямбіць? Ці можна не прымаць гэта да ведама, калі мы хочам сапраўды працаўваць на вынік?

«НН»: Ці Вы ўжо маесце сваю
каманду? Што гэта за людзі?

УК: На апошнім сваім пасяджэнні Рада беларускай інтэлігенцыі прыняла раашэнне рэкамэндаваць мне далучацца да працэсу і аднаголосна прагаласавала за гэта. Цяпер сабры Рады і ёсьць моя каманда. І гэта для мене — вялікі гонар, бо ўсі яны — вядомыя і выбітныя людзі. Апроч таго, мы супрацоўнічаем з шэрагам кампетэнтных і дасьведчаных людзей з вялікім вопытам

Уладзімер Колас: «Беларусы павінны навучыцца мець сваю ўладу»

«Павінна прыйсьці новая
фармацыя палітыкай, якая
верне Беларусь з
паралельнага вымірэння
ў реальны час і зробіць
яе перадавай
эўрапейскай краінай».
Уладзімер Колас адказаў
на пытаныні
карэспандэнта **«НН»**.

АНАТОЛІ КРЮЧІК

шылі пайсыці ў вялікую палі-
тыку?

УК: Думаць пачаў пасля 2001
году. Быў тады моцна ўражаны,
як танна ўсё было здадзена. А
яшчэ больш — тым, што людзі, у
якіх я верыў і ад якіх чакаў кан-
кінечнага

УЛАДЗІМЕР КОЛАС (нар. 22
верасня 1951 у Менску). Скончыў
среднюю школу і інстытут замежных
моваў у Менску, Вышэйшыя
рэжысэрскія курсы у Маскве. Служыў
у войску. Працаўвалі настаўнікам на
Віцебшчыне, кінарэжысёрам на
«Беларусьфільмі». Стажаваўся па
кінарэжысёру і кінапрадзарстві,
пазней — па эканоміцы і
грамадзянскім самакіраванні ў
краінах Эўропы і ЗША.

У 1990 г. заснаваў і ўзначаліў
Беларускі гуманітарны ліцэй.
З 1994 г. узначалівае Беларускі
грамадзкі камітэт Каледжа
міжнароднай супольнасці (United
World Colleges). Віце-прэзыдэнт
грамадзкага арганізаціі «Эўрапейскі Рух» (з 2002). У 2003 г.
абраны старшынём Рады беларускай
інтэлігенцыі. Паводле звестак
Беларускай службы Генштаба, быў
падтрыманы абалістичнай
большасцю выбаршчыкаў свай
акругі (63%) на выбараў на палату
прадстадыктону 2004 году.
Жанаты, мае сына Мікіта і дачку
Вольгу.

Аднан хачеў бы засыцерагчы
тых, хто сёньня зноў пачынае
шукати для беларусаў «баскую»,
які будзе вучыць іх гуляць у хак-
еек, перабіраць бульбу, пугай
гнаць месцы вуліцу і фарбаваць
траву... Ці меў, напрыйклад, Вац-
лаў Гавал «досьвед кіраунічай
працы»? Але чэхі дали з ім
рады, і nibлага.

«НН»: Якую галоўную вы-
снову Вы зрабілі са свайго ўз-
лу ў парламэнцкай выбарчай
камандзе?

УК: Што перамагчы на выба-
рах — на самая цяжкая праблема.
Праблема — абараніць пера-
моў.

«НН»: Ці маесце Вы пера-
выбарную праграму? Якія га-
лоўныя пункты яна мае і
чаму? Калі можна вылучыць
стрыйкевую ідэю вашай буду-
чай палітыкі, што гэта за ідэя?

УК: Праграму, натуральна,
мая. Дэсців апошніх гадоў мы
працягваем выпрацоўваць яшчэ
бэсэсэрэўскі рэсурс — з плянамі
і задачамі, настаяўленыя яшчэ
пры Машэраве, з адпаведнай
структурай улады. Але съвсем
зъяніўся, і наша краіна ніб

мець сваю ўладу. Мы надта доў-
га жылі пры чужой, а часам і вар-
ожай уладзе, якую заўсёды нам
хлусіла, ніколі па-сапраўднаму
ні добра пра нашы інтарэсы, ад
якіх трэба было хавацца, да якіх
трэба было прыстасоўвацца, але
спадзявачца толькі на сябе. Мно-
гіг проста ія вераць у існаванне
іншай, свайгі ўлады, якая будзе
дапамагаць нам жыць. Але недарчака
думаць, што такая ўлада можа
усталявацца раптоўна, у выніку
некалькіх «мудрых» указуў прэ-
зыдэнта. Маг праграма прадуг-
леджвае пастапанская пера-
ходнасць, адміністрацыйны пераход
і пераход па дзяржаве, адносінамі
і з міжнароднымі адносінамі, але
я ні ведаю, ці варта ця-
пер пры ўсё гэтым казаць. Думано,
яшчэ будзе час і нагода надрука-
ваць праграму цалкам.

«НН»: Калі ўзбраіцца ўлада.
Безумоўна, вызначальную
роль ў гэтым адгырае реформа
падатковай систэмы, але із мож-
на спадзявачца на празрыстасць
іх выкананія закону ў сферы
бізнесу пры адміністрацыйнай
працы, якая падтрыбает пад сябе
усе найбольш выгадныя сферы і
першыя інгаруне законы? Таму ад
самага пачатку неабходна вызна-
чыць: ўлада і бізнес — рэчы не-
сумшчынныя.

Вядома таксама, што трэба
рабіць з адукаций, падтрымкай
моладзі, з чарнобыльскай праб-
лемай, з міжнароднымі адносінамі,
але я ні ведаю, ці варта ця-
пер пры ўсё гэтым казаць. Думано,
яшчэ будзе час і нагода надрука-
ваць праграму цалкам.

«НН»: Калі ўзбраіцца ўлада.
Безумоўна, такія людзі ўже
існуюць. Але лічу, што калі ты
для гэтай спраце не падыходзіш,
то ніхто табе і не дапаможа. Гэта
як трэнэры для спартсмена.

«НН»: Чым Вы, на ваш по-
гляд, адрозніваецца ад іншых
кандыдатаў?

УК: Безумоўна, такія людзі
іх называюць. Усё толькі пачынацца.
Так што запрашаем у нашу
каманду аднадумцаў!

«НН»: Цяпер модна карыс-
татца парадамі «піяршчы-
каў», «паліткансультантатаў».
Ці будуть такія людзі ў Вашай
камандзе?

УК: Безумоўна, такія людзі
іх называюць. Але лічу, што калі ты
для гэтай спраце не падыходзіш,
то ніхто табе і не дапаможа. Гэта
як трэнэры для спартсмена.

«НН»: Чым Вы, на ваш по-
гляд, адрозніваецца ад іншых
кандыдатаў?

УК: Жыцьцё пакажа, што будзе
найбольш патрэбным і неабход-
ным на той момант, калі адбу-
дзеца тое, пра што Вы кажаце.

«НН»: Вы вылучыліся не ад
партыі, а ад Рады беларускай
інтэлігенцыі. Беспартыянісць —
гэта съвядомы выбар? На
чым ён грунтуюцца?

УК: Па-першае, на ўласных пе-
рекананіях. Прэзыдэнт павінен

першыя ўказ, першыя распара-
джэнніе?

УК: Жыцьцё пакажа, што будзе
найбольш патрэбным і неабход-
ным на той момант, калі адбу-
дзеца тое, пра што Вы кажаце.

«НН»: Вы вылучыліся не ад
партыі, а ад Рады беларускай
інтэлігенцыі. Беспартыянісць —
гэта съвядомы выбар? На
чым ён грунтуюцца?

УК: Па-першае, на ўласных пе-
рекананіях. Прэзыдэнт павінен

прэзыдэнт-2006

«НН»: Крыху нечакана было начнучь, што першай Вас вылучыла Беларуская партыя зялених. Мы добра ведаем пра ўпіллювасцьця такої парты ў Німеччыне. А восі беларускія зяления — реч малавідомая. Наколькі сур'ёзна вылучыньне?

Аляксандар Мілінкевіч: Да «Піцёркі-плос» наступнай, шостай партыя дадзіўшыся якраз зяленим. Міханізм вылучыння прэтэндантаў у кандыдаты ад дэмсаў ту такі: спачатку вылучыюць партыі, а потым рэгіянальныя кангрэсы, якія павінны адбыцца цягам наступнага месяца. Я звырнуўся да палітычных партый наокон маёнткі падтрымкі. Відома, што большая іх частка мае сваіх кандыдатаў. Аднак дзіве партыі адгукнуўся і вылучылі мяне прэтэнданта на ролю адзінага кандыдата — эта вельмі сур'ёзна і я з гэта партыім вельмі ўдзичны.

паказовы такой падтрымкі я ня мог адмовіцца. Я ўдзичны сябрам Сойму за давер. Спадзяюся, што мяне падтрымаюць і іншыя партыі, а таксама рэгіянальныя кангрэсы. Чалавек, якога выбе-

гават калі мала шанцаў зъяніць Выбарчы кодэкс, трэба патрабаваць гэтага і паказаць людзям, што рэжым ня хоча пайсьці на зъмены. Бацца, бо слабы.

русь адзіным кандыдатам на прэзыдэнцкія выбары 2006 году аддэмакратычных партый і арганізацый, павінен быць прадстаўніком усіх дэмакратычных сілай Беларусі.

«НН»: У 2001 г. кампанія С.Домаша была найлепшай з падтрымкай ва ўсіх рэгіёнах.

адзінным кандыдатам — гэта ня толькі вялікай адказніць, але ў нашых умовах і небясьпека для жыцця. На нацыянальным Кангрэсе будзе большасць рэгіянальных прадстаўнікоў, а не стаўлічных. Рашэнне будзе прыміцца не куплою, калегіяльні.

«НН»: На што можа спадзявацца апазыцыя? Вы асабіста на прэзыдэнцкіх выбарах, калі Лукашэнка вырышыў не пускаць уладу са сваіх рук? Як Вы апэньваецце сваі шанцы?

АМ: Я думаю, што ва ўсіх сур'ёзных людзей, хто працуе ў грамадскіх і палітычных арганізаціях, няма сумнёў ў tym, што сапраўдных выбараў ня будзе. Лічыць галасы паслы на выбараў улада на стане, яна напроста прызначыць свайго кандыдата, якія гэта было на выбарах у парламент. Так і будзе з прэзыдэнтам.

Але гэтыя прызначанія ёсць прэтэндент будзе нелегітимны, гэта значыць, Беларусь фактычна зас-

ларусы сядзяць, а потым хапаюцца за зброяю, ідуць у лісіны і партызаніць... Тады будзе вайна, і хай ўсё гэта застанецца ў мінультым. Я супраць узброенага спраціву і крыва. Але я думаю, што, калі чалавека біясконца падманяваюць, ён абавязково павінен выйсці на плошчу і мірна барапіцца свае годнасць і гонар. Адзінае, што нам перашкаджае гэта рабіць на дадзены момант, — гэта пачуцце наўбуждненасць, але гэта зъяніцца. Калі ў час прэзыдэнцкай кампаніі ўзінікне пачуцце веры ў свае сілы, крывауды за тое, што нас падмануі і падманяваюць, будзе сфармавана пачуцце перамогі, тады людзі адбяўзківаюць выйдць барапіцца свае выбары і свае існаванні.

Можна сказаць яшчэ пра тое, што за дзень да першага туру выбараў па Украіне самі украінцы, якія рыхтавалі абарону свайго прамысловага, фактычна ня верылі, што такая колькасць людзей выйдзе

моц такога непасрэднага звароту да людзей. Людзі даведаліся пра Домаша, хані не моглі яго ўбачыць на той момант. Проста актыўністы, якія паверылі ў яго, сваёй працай, сваімі вачымі запаленімі, энэргій выклікалі ў людзей надзею, асабліва ў тых, што прагнулі зъяніцца. Таму я веру, што ў нашых умовах можна толькі за кошт такай кампаніі дзеяць і зъяніцца да жыхара гарадоў, містэчак і нават вёсак. У Менску і абласных гарадах будзе прасьцей. Карабеяць, я сяяцца веру ў перамогу, і прыкладам таму — Домаш, якому удалося толькі за некалькі месеціў падніць свой рэйтинг з нуля амаль да 20 працэнтаў. Гэта быў вынік працы тысяч людзей па ўсім краіне... І гэтыя людзі засталіся, іх ня стала менш. Яны будуть працаўніцамі прэтэнданта. Далучацца і новыя працэстныя групы, якія, дзякую боту, улада стварае бесперапынна.

«НН»: Вы недзе ў інтэрв'ю

Аляксандар Мілінкевіч: «Я сяята веру ў перамогу»

«НН»: Дагэтуль некаторыя эксперыты лічаць, што Сямён Домаш, палітычна досьцік изутральны, у час папярэдніх прэзыдэнцкіх кампаній даромна прыняў падтрымку ад БНФ, бо гэтым ён сабе пашкодзіў у вачах аналітычнай публікі. Ці ня лічыце Вы, што ў сёньняшніх умовах вылучынням ад Партыі БНФ з'яўляецца амаль што «чорнай меткай»?

АМ: Калі кандыдат хоча, каб яго падтрымала шырокая грамадзянская кааліцыя, яму патрэбна падтрымка ўсіх. БНФ — вялікая партыя па колькасці сяброві і мае волытвы выбарчых кампаній. А штампы на лоб напішталі «агент сусветнай імпэрыі», ўсё роўна будуть ставіць. Таму я не адчуваю вялікай небясьпекі ў tym, што мяне падтрымала Партыя БНФ, і ад

толькі ён здолеў правесыці агульнабеларускі зъезд прыхільнікаў, прычым вельмі прадстаўнічы. Але да яго стаўліся з рунаўсцю, які чухожа, да правінцыяла. І некаторыя «сталічнікі» ўсё зрабілі, каб Домаша ня быў адзіным кандыдатам ад апазыцыі. Щін будзе зараз паўтору?

АМ: Тады міханізм вылучыння дзівінага кандыдата быў падобны. Існавала задума вызначыць адну або некалькі кандыдатур і прапанаваць іх Кангрэсу дэмакратычных сілай. Каардынаторская рада дэмакратычных сілай працавала, і ўсё мела надзею, што вось-вось будуть вынікі. Але КРДС зацівала справу і цалкам страціла ініцыятыву, а потым увогуле перадала гэтае вырашэнне піцёры кандыдату, што было вялікай памылкай. Піцёрка вызначала падводе суб'ектыўных крытэраў, а не паводле аб'ектыўных. Домаш сапраўдны быў мацнейшы, у яго была актыўная, прафесійная каманда і структуры, у тым ліку і ў рэгіёнах — у 97 гарадах і мястэчках. У Домаша быў пазытыўны рэйтинг лепшы, чым у іншых прэтэндантаў, і подпісаў за ягонае вылучынне сабралі больш, чым за іншых прэтэндантаў. Справаў папросту нейкі эгаетычны прынцып: пры зачыненых дзвіврах вырашылі, што У.Ганчарык больш прыдатны для тых, хто галасаваў.

Можа, і цяпер будзе такое пэўнае нежаданье дапусціць рэгінал. Але я пакуль што такога не адчуваю, да мяне наадварот ставіцца вельмі добра і з павагай, таму што факт жадання быў

АМ: Легенда пра тое, што бе-

прадзед і прапрадзед Аляксандра Мілінкевіча былі ўдзельнікамі вызвольнага паўстання Каліноўскага, а дзед правёў два гады ў польскай турме за дзеяцьціцу ў Таварыстве беларускай школы. «Адказніць перад продкамі і нашчадкамі абавязвае мяне перамагчы на гэтых выбараў», — сказаў А.Мілінкевіч карэспандэнту «НН».

сказаў, што выступае за парламэнтска-прэзыдэнцкую рэспубліку, супраць праўмерных паўнамоцтваў аднаго чалавека. Канкрэтнай своеі пазыцыі.

АМ: Многім так надакучыла гэтае прэзыдэнтства Лукашэнкі, што здаецца небясьпечна сама пасада. Некаторыя нават лічаць, што трэба ад яс адмовіцца ўвогуле. Но ранам і наступны чалавек толькі тады мы будзем называцца сапраўднымі грамадзянамі, вартымі дастойнага жыцця.

На першым этапе дэмакратызацыі дэмакратычны прэзыдэнт павінен быць моцным і дзеяйнічым апарату. Прыклад — сёньняшняе дзеяцьці юшчанкі.

«НН»: Існуе дакумент адносна того, як немцы хадзелі пасылі вайны выселіць у Сібір большасць палітикаў, іншыя народы, нават чхаху. Беларусы ў гэтым дакумэнце называны «самым бяскрывідным і таму самым бясъячным» для немцаў народам. Але потым

суз, нават Саюз пісемнікаў. Каб беларус ня мог барапіцца ад гвалту з боку гэтай улады, каб у яго не было реальных палітычных правоў і свабод. Ва Украіне ўсё ж было інакш, там улада не была такім ворагам грамадзтва.

АМ: Тое, што ва Украіне супутнічы была іншая, гэта ўсё разумеюць. Асабліва ў інфармацыйнай працэстыві. Было мяшчанскае са-макіраванье. Але ў мяне чаму ёсьць вялікі аптымізм — таму што, калі ўзяць 2001 год, у нас

таксама не было фактычна электронных СМІ. І я будзе іх у 2006 годзе. Але кампанія «ад дзівярэй да дзівярэй» за Домаша ў рэгіёнах паказала вялікую

АЛЯКСАНДАР МІЛІНКЕВІЧ (нар. 25 ліпеня 1947 г. у Горадні) — праваслаўны сяменік і публічнік. Кандыдат фізіка-матэматычных наук, тэма дысертаты «Міханізм генерацыі звымагатных лазерных імпульсаў». Стажаваўся ў йуніверсітэце Манпілье (Францыя) і Каліфорнійскім ўніверсітэце. Працаўнік загадчыкам катадры Сэтыфскага ўніверсітэту (Альжыр), дацантам Гарадзенскага ўніверсітэту. У 1990—1994 г. займаў пасаду намесніка старшыні Гарадзенскага гарызанталістичнага каледжа. Быў кіраўніком Беларускай асацыяцыі рэсурсавых цэнтраў. Вядомы краізнаўцам і гісторыкам. Вёў пісьмовую праграму на гарадзенскай тэлевізіі. Знайшоў пахаванне апошніх караля Рэчы Паспалітай Станіслава Аўгуста Панятоўскага, растваўраў найстаражытнейшы ў Эўропе гарадзенскі вежавы гадзіннік (XV ст.).

Працяг на старонцы 14.

«Жырафы» рэктара Казуліна

У асяродках незалежнага грамадзтва працягваюць абміркоўваць пераход у апазыцыю эксп-рэктара БДУ Аляксандра Казуліна. У Рэдакцыю «НН» прыйшлі студэнтка 4 курсу філфаку і студэнт 3 курсу гістфаку БДУ — удзельнікі студэнтскага руху, якія змагаліся супраць абмежавання права студэнтаў у казулінскія часы. Яны палічылі патрэбным данесці да чытачоў «НН» сваё бачанье працэс, што адбываліся ў БДУ за Казулінам.

— Нас усхвалівалася тое, што адбывалася, кампанія ў падтрымку Казуліна ў асобных СМІ, бо казулінскія часы ў БДУ вызначаліся русіфікацыяй, узмацненнем кантролю і пафедальнымі парадакамі. Казулін стварыў службу аховы. Паглядзіце на здаровых дужых мужыкоў, што сцерпілі спакойную вакансію ля кожнага слупа. Іх шмат: «чалавек прэзыдэнта». Казулін стварыў службу для кантроля за студэнтвам. Гэтакім слугубы ў іншых універсітэтах няма.

У гэтым рэчышчы ішло і ўвядзенне электронных студонікіх блетаў. Праз іх напішыць кантроляваць перамянчэнне і паводзіны студэнтаў, адсочваць электронную пошту (студэнтам прапанавана на карысціца Інтэрнэтам і пошты праз універсітэтскі доступ на аснове карткавай

систэмы). У 2003 г. гэта новаўвядзенне ўдалося сарваны, хоць ціпер яго ўсё адно ўкаранило.

БДУ быў своеасаблівым фэдальным уладаннем рэктара. Ен і паводзіў сібе алівеніем, лалішыў з кожным годам усё больш шыкоўныя фесты і сячты. Напрыклад, сячты Першакурсніка ў акварпарку з прыбыццём рэктара на верталёце, сльвевы расейскіх зорак. Адначасова галоўная ВНУ краіны не знаходзіла грошай на аплату паслуг інтэрнэт-правайдара і сядзела без Інтэрнэту. Адбывалася і кампрызлізацыя ўніверсітэту. Згоду ў год болыні становілася платных паслуг (напрыклад, у бібліятэках). Ад некаторых з іх адмовіцца было немагчыма. Напрыклад, быў вынаходзены спосаб штогадовага абанулення электрон-

нага студэнтскага билета.

— Ці мей Казулін падтрымку спродуціў?

Інсіпіраваную адміністрацыяй — на сустрэчах са студэнткамі «актыўам». У той час ен трэціраваў тых, хто пытается пабеларускую. Нават на апошніх сустрэчах (17 лістапада 2003) ён размаўляў з беларуска-моўнымі студэнтамі працьву перакладніцу. Тады ён, зізвязаны ці то, на вытынку пытаннямі ўзрагу звычайных студэнтаў, якім удалося пратыцца на мерапрыемства, і, можна сказаць, абрэзіў іх, называў «жырафамі». Тыя запатрабавалі прарабчынню, але Казулін перад «жырафамі» выбачыцца на стаў. Тады студэнты (хто не належалі да «актыўу») пакинули залу.

— Вы гаворыце пра апошні перыяд

кіраванія...

— Так, бо чуваць разважаныні пра эвалюцыю Казуліна. Маўляю, гэта спачатку ён быў «чалавекам прэзыдэнта», а пасля адміністраціі і выпрабаваўся. Не было гэтай эвалюцыі.

— Ці існаваў нейкі супраціў з боку студэнтаў?

— За гады кіравання Казуліна ўніверсітэт зачысьцілі ад недзяржаўных моладзевых арганізацый (таго ж Свабоднага прафсаюзу). У выніку нам давялося ўвесну 2003 г. заснаваць незарэгістраваны Камітэт за студэнткае самакіраваньне (КСС), які змог сарваны прымусовасць ўвядзенне электронных студонікіх, здолеў сарваны выставу, што прасцягнула таталітарную савецкую мінуўшчыну — камсамол, правесці іншыя акцыі.

Мы мусілі хавацца, робячы толькі ананімныя акцыі супраціў.

— Вы не гатовыя дараваць Казуліну?

— Хай спачатку папросіць прарабчынью за зізвязаны ў адрас беларускай мовы і студэнтаў. Мы не жырафы і маем гонар. Мы гатовыя размалыцца з ім і гатовы супротыцаць з ім пры насрэдніцтве «Нашай Нівы». Выбачэнны — я ганьба.

Гутарыў Сяргей Рак

«Я сяяла веру ў перамогу»

Працяг са старонкі 13.

выбары. Гэта савецкая сістэма пры Лукашэнку была ўзмоўнена. Што Вы пра гэта думаецте?

АМ: У дэмакратычных краінах такога няма. Лепш за ўсё, каб не выканала чуда фармавала гэты камісіі, а, напрыклад, незалежная судовая юлда. Абаязкоў, каб у камісіях былі прадстаўлены розныя палітычныя пілыны. Тады злойжыўшыся, махістрства будзе менш. Але ў сёньняшніх умовах калі судам пісаветам даручыць фармаванне камісіі, дык будзе тое саме, бо яны не незалежныя. Таму трэба мяніць сістэму. Нават калі ў нас мала шанца зъмяніць. Выбары, кодакс,

трэба патрабаваць гэтага і пака-
заны людзям, што рэжым на хоча
пайсыць на змены. Значыць, байцца.
Бацька, бо слабы.

«НН»: Улада бацькі ўсё, каб у
людзей не было жаданьня зма-
гіцца за свае права, каб такое
жаданьне перамагаў страх. Вы
— сірод тых, у каго такі ініт
пакуло застасцца...

АМ: Калі я задумваўся над
тым, адкуль у мене ёсьць воля і
рапушчыць да змагання за пера-
мены ў нашай краіне, то пры-
ходзіў да п'явёрдай высновы —
гэта, перш за ўсё, ад продкаў, якія
ахвяравалі сабой на карысць ба-
рацьбы за незалежнасць Бела-
руссіі, за свабоду. Мой дзед, таксама
Аляксандар Мілікевич, быў ад-
ным з актыўных стваральнікаў су-

полак Таварыства беларускай школы на Гарадзенскіх ў 1920-я гады мінулага стагоддзя. Калі Заходняя Беларусь адышла канчатковая да Польшчы, напачатку ён і ягоныя сабры спрабавалі атрымаць для беларусаў у Рочы Паспалітай аўтаномію. Былі абя-
наны самога Пілсудзкага. Але потым, калі не ўдалося, уся праца
ішла па стваральнікаў беларускай школы. Я ведаю, што ён з'яўляўся
з тэлеграмамі да Пілсудзкага, яны пісалі лісты, звараты. І за гэту
дзейнасць ён трапіў у гардзенскую турму і працедзеў два
гады. Успамін пра дзеда — для
мене вельмі важна, калі я думаю пра
свой месяц, пра то, што я павінен
быў зрабіць. Я маю адказнасць
перед продкамі і напішадкамі, для
мене духу для маёй далейшай ак-
тыўнай працы.

Дзед такім быў, бо ягоны баць-
ка, мой прадзед Казімер, і бацька

прадзеда — абодва таксама быў
незалежных галін улады:
прадстаўнічай, выканайчай,
судовай і СМІ.

ка, мой прадзед Казімер, і бацька
прадзеда — абодва таксама быў
незалежных галін улады:
прадстаўнічай, выканайчай,
судовай і СМІ.

Гутарыў

Сяргей Максімовіч

«Беларусы павінны навучыцца мець сваю ўладу»

Працяг са старонкі 12.

**маеща з нашага саўгаснага міну-
лага і паралізуе нашае грамадз-
ства, не дазваляе иму разъвіваша,**

крохчыкі наперад. А галоўная пе-
рамога, якая даказала ўсім Бела-
русам і ўсіму съвету вартасць і
трываласяў каштоўнасць, на
якіх грунтуюцца ліней — тое, што
і вучні, і іншыя бацькі, і выклад-
чыкі прынялі рашэнне застасцца
зіліцам і працягваць нашу
справу, калі яе паспрабавалі
зіліць, нигледзячы на не-
бяспеку, якую нес такі выбор
асабісту, кожнаму. Гэты выбор
разыўненне так, які ўрэжала
нішто ў жыцці. З таго часу гэта
для мене — як незагоеная рана ў
душы, якая ні на хвіліну не дазва-
ляе разыўвалацца, падумаць
про нешта іншае. Але я разумею,
што Ліцэю будзе добра толькі
тады, калі будзе добра ўсёй Бела-
руссіі...

Ну, а ад «видомага ад улады» я
адрэзаніваюся праста ўсім.

«НН»: Як Вы аціньваете
працэс выгучэння адзінага
кандыдата ад апазыціі? Ці

рухаеца апазыція ў правіль-
ным кірунку? Якія Вы бачыце
адрозненіні ад падрыхтоўкі
да мінулых прызначэніків
выбараў?

УК: На мою думку, тут многае
вырашае пакліканьне — ці адчу-
вае чалавек унутраны поклік вы-
весці сваю краіну з застою. Калі
не адчувае, дык і людзі ніколі не
выйдзут на плошчы, каб абра-
наніць ягоную-сваю перамогу.
Інакш кажучы, пытаныне на ў
тых, кім выбрали ціяе адзінам
кандыдатам, а найперш у тых, ці
адчуваеш ты такою пакліканьне,
свое місію і тое, што на абарону
твай перамогі падымішца масы.

Што да адрозненін, то яны —
навідавоку. Тады ты, хто дзе-
сцяць год буй сібе кулакамі ў
грудзі, угувогле не паруціліся, каб
канкрэтна вызначыцца, своечасова
і прафесійна «раскрыціць» сапра-
дуўнікі перспэктыўную канды-
датуру. Замест як ў сыме апожні-
момант узьвіскі тыві, якія нікто не
чакаў і не жадаў. Гэта і вызначы-
ла вынік. Ціпер спахапліўся ра-
ней. Але небяспека на столкі ў
адрозненінных, колкі ў падабен-

ствах. Іх, на жаль, таксама хапа-
е. «НН»: Ці кантактуюць Вы з
іншымі кандыдатамі? Як рэгу-
лярна?

УК: Так, кантактуюць рэгулярна.
Усе яны — сапраўды талковы і
годныя людзі. Гэта выданыя ка-
манды. Спадзяюся, адбудзеца
момант, калі ўсё сасыцецца для
таго, каб «выйлікі» карты на
столе! і прыняць неабходнае ре-
шэнне. Прынамі, я — за гэта.

«НН»: Чым Вы зараз зарабляе-
це сабе на хлеб?

УК: Я здзімлюю кіно, вучу і пе-
ракладаю з некалькіх моў, пішу
сцэнары, артыкулы, урэзые мату-
ры, пішу мэблі, правесці элект-
рычныя і водаправоды шмат
чаго іншага. Жыцьцё наука-
выкарыстоўвае ўсё гэта ў за-
лежнасці ад магчымасці і не-
абходнасці. Так што з голаду
ніколі не паміраў, і сям'я ніколі
не галадала.

«НН»: Ваша хобі?

УК: Мано надта шмат прафесій-
ных заняткаў, таму на хобі проста
німа часу. Напрыклад, нядайна
скончыў чарговы фільм. А цяпер
працуе над книгай. Усё гэта раб-

лю «ў волны ад асноўнай працы
час». Таму чорча паклайсці ў 3
ночы, сёчны падніміцца ў 6 раніцы.
Тут не хобі. А ўвогуле, добра
было б калі-небудзь зноў пасы-
дзіцца з відай на Браслаўскіх ці
папялінскіх алимпіядах, сама-
дзейнасці спартовых сэксціяў, колі гра-
мат, дыпломату, твор на тему «Ліст з Бе-
ларусі» (да чатырох старонак вунёвускага
сашкыту) ці беларускую ап-ангельску.
Пераможцы будуть выліканы на другі
тур, які адбываецца 15 красавіка.

Дакументы дасылаюць на адрас: РГА «Та-
варыства беларускай мовы імя Ф. Скары-
ны», вул. Румянцава, 13, 220050, Мінск (з
пазнакай «На конкурс UWC»).

Многія мае сабры —
«канкурэнты» — сапраўды
дасыведчаныя людзі. Тым
больш я не могу
зразумець, як некаторыя з
іх маглі ў свой час так
памыляцца наконт
сапраўднай сутнасці таго,
каго вы называеце

«вядомым кандыдатам ад
улады», дапамагаць яму
завалодаць гэтай уладай,
падтрымліваць ягоную
палітыку.

што палітыка зъмяніяе лю-
дзей, часам іншыя лепши
бок. Ці адчуваеце Вы, што
зъмяніяеся? У чым гэта пра-
յўлеміца?

УК: Бадай што не. Мяніеца
хіба рыйт жыцьця, паскараеца ў
некалькі разоў, хача і да таго ён
быў на падзея павольны. А ўвогу-
ле, гэта справа цікавая і захап-
ляльная, таму што тут вялікую
роль адыгрываюць імправізацыя
і азарт.

Гутарыў Алесь Кудрыцкі

PHOTO.BY/MEDIA.NET

ПГД, прысяга і далей

СЯМЁН ПЕЧАНКО

Працяг. Пачатак №6.

ПГД — паркава-гаспадарчы дзень, насамрэч я і дзень, а цэлляя два. Паркавы праводзіца ў пятніцу, гаспадарчы — у суботу. У пятніцу з раніцы салдаты кіруюць ў парк, дзе завіхаюцца ля тэхнікі дзе прыбраюць тэртырою. Маладос папаўненне на час карантыну да працы ў парку не прынягвася — каб пазбегнуць непажаданых контактак у стараслужачымі.

Але работы і калі казармы заўсёды хопіц — прыбраць пляц, навесці трасіроўку — перакапаны і пасыпаны пыском шнурочак зямлі ўздоўж бардзюру шырыней у штыкі рыллёўкі. Першай суботы ў войску запомніца грандышным марафетам у казарме

— з вынасам мэблі і шрабаньнем падлогу шчодра змочваюць вадой і намыльваюць. Да абеду трэба навесці бліск в усіх памяшканнях, уключна з трайніком і навучальнымі клясамі. Калі не паспесце да абеду — прыянече пасля сталаўкі. Зь цягам часу навучылеся ўкладацца ў тэрмін, каб зеканоміць час на тэлевізор.

Калі ў часіці чакаеца візыг высокага начальства, то варта рыхтавацца да таго, што ПГД зачыніца не на дзень і не на два. Мне пашчыціла, буда няледзичы на тое, што на працягу маёй службы да нас наведваліся міністар абароны і камандуючы сухапутных войскай, падрыхтоўка да іх прыезду абыходзілася бяз лішніга фанатызму — прынамсі, нам не давялося фарбаваць лісточкі на дрэвах.

Куды скардзіцца салдату, калі яго правы парушаны

Прыёмная міністра абароны
220034, Менск, вул. Камуністычная,
1, т. 288-14-43

Беларускі вайсковы суд
220034, Менск, вул. Азгура, 4, т.:
297-15-52

Беларуская вайсковая прокуратура
220034, Менск, вул. Азгура, 4, т.:
297-14-48

Менская міжгарнізонная
вайсковая прокуратура
220030, Менск, вул. Кірылы, 19-404, т.: 239-46-85

Гаспадарчы дзень здараеца неабавязковы ў азначаныя дні. Бываюць цэлыя гаспадарчыя тыдні, калі ў памяшканнях казармы робіцца нейкі рамонт і проста неабходна чымосьці заніць салдат — для большасці камандзіраў выгляд нічым не азадачанага салдата ёсьць ненатуральны.

Першое наведаныне лазні зробіць вам адкрыты, што гарачая вада ў войску ўсё ж ёсьць, бо ў іншых выпадках, акрамя хіба яшчэ сталоўкі, яе няма. Мыша штодзённа і зімой, і летам даводзіцца халоднай. Вялікія часыці макоць свае лазні, нам жа даводзілася хадзіць у гарадзкую. І першы паход у лазні стаўся да ўсяго першым выхадам у вольны сవет. Памыўка тут адбываецца па адмысловых нарматывах: на раздзіваньне-адзіваньне — столькі хвілін, на непасдрэдна мыццё — столькі. Міжколі пачынаеш чакаць дня, калі будзе змест мыць колькі хочаш. Яшчэ адна навіна чакае вас у лазні: новая блізіна, аказываеца, дасцца ў арміі толькі двойчы — першы раз, калі вас апрануць ва ўсё вайсковас, і перад прысягай. Але на варта баяща ношанай блізіны, бо яна праходзіць адмысловую апрацоўку. Сачыць трэба толькі, каб атрымаць спондзяне свайго памеру.

Набліжаеца прысяга і заніткі па страйгай робіцца ўсё больш прыятельны. Асабліва складана тым, што трапіць у войску апошнім, бо брак часу не вызва-

ляе вас ад адказнасці за якосьць мерапрыемства. Але вось і той чаканы дзень, калі пад учрачысты барабаны пошчак вы выйдзеце з борой на пляц і пашытуцесь ў азначаным месцы. За ўсім гэтым будуть назіраць ваши сваякі і сябры. Падчас працэдуры вынініца прысягі забаронена глядзецца па баках. Мабыць, каб, сутыкнуўшыся з позіркам некага са сваіх, не расхвалявацца. Мова, на якой зачытваецца тэкст учрачыстай прысягі, выбіраеца самім вайскоўцам. Нашы саржанты ўсяляк захвочвалі і віталі выбор на карысць беларускай мовы, матывуючы тым, што гэта і будзе правільны спраўднага патрыятузму. З усіх роты — сарака чалавек — толькі трох гэтак зрабілі, не чакаючы пры гэтым ніякіх захвочваньняў. Праўда, двое з гэтых трах пасля ўступілі ў БРСМ.

Пасля таго як усе прымуць прысягу, дасця некалькі хвілін на тое, каб павітацца з роднымі, сфатографавацца на памісці. Потым настает чарга учрачыстага маршу і праходжання з песьненні. Родным зладзіць экспкурсію па казарме, яны панаўсяюць, як вы будзеце харчавацца ў сталоўцы. А вас звідзівіць зьяўленыне новых сталовых прыбораў на кшталту відэльцаў і чайніх лыжак. Як і называлі туслісціць катлеты і цукеркі з печывам. Але асаблівага апэтыту гэта я не выкліча на тле таго, што прывезлі з сабою бацькі. Дай само

нецярпенне, з якім вы будзеце чакаць першага звальнення, як дасць вам асабліва задумвашца пра ску.

Вось вы дрыготкай рукой падпісваеце «звальнішку», абязначаючы не купацца ў неабсталяваных месцах і не ўжываць сьпіртое і, нарэшце, свабода! Мясцовыя рушанье дамоў, іншагараднія накроўваюцца ў гарадзкія паркі. Тут і зывіцца апэтыт, і вы атрымаеце поўную сатысфакцыю за начынную мрою аб хатніх стравах. Ці варта казаць, з якім сумам вы будзеце разыўвашца з роднай, з якім большай сілай прагнучы наступнай сустрэчы.

Такім чынам, прысяга стане для вас завяршэннем першага, найбольш складанага этапу службы. З гэтага моманту на вас ускладдаецца адказнасць за яе выкананыне і гонар служыць сваёй Радзіме. З наступнага дня звымуцца аблежаваныні, абумоўленыя карантынам, начынца службай ў нарадах у межах усіх часыц. Стаганіца за нейкі правінансці таксама будзе больш грунтоўна — ад нечарговага нараду на службу і пазбаўлення чарговага звальнення да арышту на гаўптувакту. Зрэшты, тут усё залежыць асабістасці ад вас і ваших паводзін — будзеце вы па выхадных у звальненіні ці ў нарадзе.

Наступным разам пра тое, чым корміць у вайсковай сталоўцы і як паводзіць сябе ў звальненіні.

Працяг будзе.

Аб стане канстытуцыйнай законнасці

УЛАДЗІСЛАЎ БЕЛАВУСАЎ

На пачатку лютага Канстытуцыйны суд звярнуўся з пасланнем аб стане канстытуцыйнай законнасці ў Беларусь ў 2004 г. Але толькі самага легкавернага й неабданнага чытчыча можа ўхваліваць патас назывы. Штогоды дакумэнт, прадугледжаны Канстытуцыйным судзе, даўно пераўтварыўся ў прыгожую паштоўку прэзыдэнту і парламенту ад судзьдзіў у некіх мантыхах зь вішневанкай да Новага году па кітайскім календары.

Вішневанкі складаюцца ў форме справаздач з аброзленай працы, апісаныяў спраў, пералічэння галін права, якіх тычыліся скары, сілесу канфронцыі і смішараў, у якіх пашэнціла ўзяць удзел судзьдзям і да т.п. Але штарговага чытчыча чакае расчараваныне. У год чарговае элегантнае

АРЧЕНКІВА

УЛАДЗІСЛАЎ БЕЛАВУСАЎ —
студэнт права. Стваральнік беларускамоўнага часопісу юрыстаў і палітолягаў «Праўнік»: prawnik.org.

перамогі «большасць заканадаўчых актаў прынята ў адпаведнасці з нормамі Канстытуцыі і міжнародна-прававымі стандартамі».

Орган, вядомы проста-такі подзвігамі лібралізму (іх узім і абіясціцы, што патрабаваныне адмысловага штэмпеля ў пашпарце для выезду з мажу — норма, што супярэдзіць Асноўным закону), яго не прызнаць, што «канстытуцыйныя нормы ў галіне правоў і свабод чалавека ў краіне дзеінічаюць на ў поўнай меры. Часыняком выконаюцца так, як трактуеца ў нарматыўна-прававых дакументах. А трактоўка, у сваю чарту, не супадае з арыгіналам. Навідавоку неразуменне асобнымі службовымі асобамі канстытуцыйных нормаў, их прыярытэтная месяца ў прававой сістэме».

Подзвіг — ён і ёсьць подзвіг! Да таго энгрэгетычна матутны пасаж на якім АІГ ужо і не далі б у этар, каб не нірваваць і без таго занепакоеных вайной у праеку грамадзян.

Калі паспрабаваць паставіцца да гэтага дакументу хоць крышавку сур'ёзна з пазыцыі юриста, то бадай адзінм насымрач варгім фрагментам можна лічыць аналіз і рэкамэндацыю суду наkonкт тэхнікі нарматворчага працэсу.

Адзначаеца, што ў Беларусі прававому рэгуляванню дагэтуль уласцівия складанасць і нівычайнасць.

Зымнені ў заканадаўства ўносяцца ніясоечасова, сістэмны характар набываю наданыне дакументам зваротнай сілы. Заканадаўчыя органы перавышаюць межы

свой кампетэнцыі, існуюць прагалы ў прававым рэгуляванні, а таксама ніясоечасове выглумачынне

У парадунаніі з 2003 годам кідаецца ў вочы рэзкае падзеньне колькасці грамадзян, што звязраліся са скаргамі ў Канстытуцыйны суд (сёлета іх было 5 тысяч у парадунаніі з 12 тысячамі ў 2003 г.). Зато ўзрасла колькасць вынесеных рапшэнняў — 45 (у 2003 г. — 36).

Тым не менш, і гэты штогодовы дакумэнт, безумоўна, робіць пасільны ўнёсак у разыўціце прававога мысленія краіны. Хаты б таму, што мэтадычна штогод прымушае нас задумвацца аб ролі Канстытуцыйнага суду, з функцыі якога ў сярэдзіне 1990-х зынклікала права даваць заключчынне пра парушэнне Канстытуцыйнага прэзыдэнта. Тады шмат гаварылася пра норму або неабходнасці на прапанову прэзыдэнта даваць заключчынне пра наядунасць фактаў сістэматычнага або грубага парушэння Канстытуцыйнага прэзыдэнту. Але ў 2005 год мы ўступілі з узорнымі заканадаўцамі, якіх наўядці замахнуцца на «святую руку», што наise хрустальны сасуд». Зынкліка згадка пра тое, што пастановы Канстытуцыйнага суду канчатковыя і не падлягаюць абласкарджванню і апратэставанню. Але німа і прэцэдэнт, калі б «рука ўсюдзеяная» звязралася да гэтага схаванага мэханізму. Апошні склад КС — людзі ў найвышэйшай ступені сумленні і пісьменні, каб з імі змагацца. Шум, змаганье, скандалы ў залі Канстытуцыйнага суду — гэта там, у «іх». Да страйкі і пунамі, распусты і кримінал. У нас — штогодовы паштоўкі.

Распішлесце па атрыманні, грамадзянін.

Які час, такі і «Лёс»

Ва УП «Лёс» гораду Барані, што пад Воршай, пры канцы касцярычніка выйшлі загады, аб памішэнны промысловыя работнікам прадпрыемства з 30% да 5—10% заробку. Прычым загады былі аформлены «заднім датай». На неадпаведнасць загаду заканадаўству звязрнёу увагу неза-

лежныя прафсаюз, але безвынікова. Мясцовую арганізацыю Свабоднага прафсаюзу на чале з Васілем Лейчукавым звязрнёулася ў праекту.

І праекту прызнала памішэнне прэмій незаконным на падставе неўгаданненага рапшэння з прафкамам. На той жа пад-

ставе праекту незаконным і павышэнне заробкай на падрыхтаванні і даследаванні дырэктору УП «Лёс». Дырэкція вымушана была фармальна на панізіці заробак і зноўку павышаць з выкананнем усіх фармальнасцяў. Вірноўскі і былы памер прэміяльных.

Цікавая пазыцыя праекту. У выступе па мясцовым тэлебачанні ён сказаў, што дзеля захавання законнасці ціпер мусіць адбіраць гроши ў людзей назад, а яму па-чалавечы гэтага рабіць на хочанца. З праекту вынікае, што вінаватыя за забыццем члены калектыва звязаюць гроши ў людзей назад, а яму па-чалавечы гэтага рабіць на хочанца. З праекту вынікае, што вінаватыя за забыццем члены калектыва звязаюць гроши ў людзей назад, а яму па-чалавечы гэтага рабіць на хочанца.

Старшыня БНБФ **Віцінка Вячорка** 24 лютага дапыталі якісці сведкаў па кримінальнай справе па факце прац-канфэрэнцыі 15 кастрычніка 2004 г., якую давалі лідэры кааліцыі «+».

Пракуратура Цэнтральнага раёну Менска распачала 25 лютага кримінальную справу па экс-кандыдату дыпломата **Аляксандру Цыкнічевічу** (АПГ) і **Алегу Войчаку** (БСДГ): іх вінаватыя за пакліканне на прэзыдэнта, распаўсюджаным працэвадарчыкамі.

Жаноче грамадзакае аўяднанне «**Любава**» з Грак 25 лютага атрымала патрэбдзялкі з друкаркай ад Магілёўскай абласцнай управы юстыцыі за то, што юрдычны адрас арганізацыі знаходзіцца ў шматкватэрным доме. Актыўнікі арганізацыі зайдзяліны, бо маюць юрдичесу прыхватнім даме, які мае два асобныя выхады, які прадугледжаны законам.

25 лютага ЦВК пасцвердзіла ражонныя арганізацыі камісіі Гарадзенскай Цэнтральнай выбарчай аргуры №52 пра адмову ў рэгістрацыі кандыдатаў дыпломата **Сергія Скрыбчу** і намесніку старшыні АГП **Яраславу Раманчуку**. 28 ражонныя налекты С. Скрыбца пасцвердзілі Вярховы суд. 27 лютага Скрыбца затрималі ў Горадні, а 28 асудзілі на 200 б. (4 млн 800 тыс.), аўбінаваціўні ў арганізацыі мітынгу гарадзенскіх прадпрыемальнікаў 10 лютага.

Адміністрацыя УП «Лёс» (г. Барані Аршанскае раён) 24 лютага паведаміла актыўніці Беларускага кагнітра пазалётнага прафсаюзу **Аляксандру Курносенку** пра звязанынне ў суязе з заканчэннем контракту.

Хто вінаваты. Яна, падхапіўшы слова праекту, правіла тлумачальную гутаркі ў цэхах прадпрыемства пра тое, якія дрэзныя людзі ў Свабодным прафсаюзе на чале з Леўчанкам, чым спраўвакавала варожае стаўленне некаторых рабочых да сп. Леўчанкава. На адрас апношэння неўзабаве пасыпаліся ананімныя пагрозы. Вось так абароніці работнікі спрабуюць выставіць іхнімі ворагамі.

Арцём Ляві

Рэгістрацыя — рэч патрэбная

На справа-выбарчай канферэнцыі Партыі БНФ 6 сакавіка будзе абраць новыя старшыні Менскай абласцнай арганізацыі. Прэтэндуе на гэту пасаду **Аляксей Казлоўскі**, з якім пагутарыў карэспандэнт «НН».

— Чаму Вы вырашылі вылучыць свою кандыдатуру на гэту пасаду ў такім чынку ды палітычнае дзеінічнасці?

— У партыі ёсць людзі, якіх дзеінічнаюць ужо шмат гадоў, і яны стамліся. Думаю, што міе ўдаска прыўнесці новую энергію.

— У чым будзе заключчыца дзеінічнасці?

— Па-першае, я хацеў бы прыцягнуць у партыю новых людзей. Па-другое, хачу заханіцца з пасланнем партыйных актыўістаў. У людзей ёсць добрыя досьведу дзяржаву ў кампаніях, але німа досьведу партыйнага будаўніцтва. Трэці момант звязаны з перарэгістрацыяй партыйных структур. Потым, калі ўсі гэтае шуміха сыхіхе, усё адно трэба будзе аднаўляць партыйныя суполкі, бо афіцыйная рэгістрацыя дас шмат пераваг: гэта і магчымасць вылучыць кандыдату ў дэпутаты, і магчымасць уваходзіць у камісіі...

Аркадзь Шанскі

16 лютага **Валеру Леванеўску** — міністру адукацыі — замініць меру пакарання з турмнага зняволення на патрачную работу: ён лічыцца «лоскім пашучынкам дысцыпінам». 28 лютага яго перавялі ў камісію №22 паслэку Даманава Івацэвіцкага раёну, дзе яго ўтрымлівалі.

Супрацоўнікі паддактовай інстыцыі 22 лютага праўлялі офиц

Змітрапа Салайёва з Наваполацку: іх

зіцівілі, чы не закаівае праўна-бараончыя платаў юрдычных паслуг.

23 лютага Міністэрства ўніверсітэтаў на падпярэднанні ўніверсітэту УМБ: арганізацыя вінаватыя з адносінамі да паследніх

— прафсаюзу і беларускай місіі

— падпярэднанні ўніверсітэту УМБ: арганізацыя вінаватыя з адносінамі да паследніх

— прафсаюзу і беларускай місіі

— падпярэднанні ўніверсітэту УМБ: арганізацыя вінаватыя з адносінамі да паследніх

— прафсаюзу і беларускай місіі

— падпярэднанні ўніверсітэту УМБ: арганізацыя вінаватыя з адносінамі да паследніх

шыні БХК Гары Паганяйлы ў паклек-не на прэзыдэнта.

Суд Цэнтральнага раёну Менску 23 лютага адхіліў скарыгу адваката

Антона Філімонава — сына забітага

на кастрычніку журналістка Веранікі Чаркасавай; адвакат дамагаўся ад-мене

менскай міністэрства праектава-рыйнай эксперытызы. Судоваса пася-

дзяжынне было закрытым і дожыжы-

ся кірахка ўніверсітэта.

Актыўнікі прафсаюзу РЭПАМ **Юры**

Курносенку з Гродна 23 лютага атры-

май ўзялілі патрэбдзялкі з друкаркай

— патрэбдзялкі з друкаркай

Дагэтуль ён на меў спагнаныя паслугі.

Сяргея Антончыка 24 лютага судзьдзя Аксана Ролява з суду Са-

вецкага раёну Менску аштрафавала

на 150 б. (3 млн 600 тыс.) за пару-

шынны грамадзакае парадку ў часе

правядзення масавага мерапрэ-

ства на прыватнай кватры.

Старшыня БНБФ **Віцінка Вячорка** 24 лютага дапыталі якісці сведкаў па кримінальнай справе па факце прац-канфэрэнцыі 15 кастрычніка 2004 г., якую давалі лідэры

кааліцыі «+».

Пракуратура Цэнтральнага раёну

Менска распачала 25 лютага кримі-

нальную справу па экс-кандыдату дыпломата **Аляксандру Цыкнічевічу** (АПГ) і **Алегу Войчаку** (БСДГ): іх вінаватыя за пакліканне на прэзыдэнта, распаўсюджаным працэвадарчыкамі.

25 лютага Гараднікі ўзялілі ў

цывільным канфіскавалі з друкаркай без пратаколу ўсёе наклад плятфарта (2200

ас.) кандыдатаў дыпломатаў **Сяргея Антусевіча** (ПБНФ). А. Антусевіч пэўны, што гэта працэвадарчыкамі.

У Рэчыцы 27 лютага затрымалі ак-

тыўніста аўяднання прадпрыемаль-

найкаў «Перспектыва» **Леаніда Нева-**

ра. Міліцыяны арыштавалі яго ва-

гасцініцы на да-

ламогу, яго самога ён паславаў на

АШ

ВЭНЭЦЫЯНСКАЕ

Працяць са старонкі 2.

— Гэта я набыў у Маскве падчас заняткаў у мастацкай студыі. Наш настаўнік параў кожнаму мець такое. Унутр устаўляеца аловак і зацікаеца колцам на канцы. Тронкі ў руце зручана тримаць, і аловак можна ссыпашы да апошняга сантиметра. Калі адбылася рэвалюцыя, — працяваў мастак, — младзь у мастацкіх вучэльнях начала скідаць алебастравыя фігуры античных і клясычных узору ў шырокі пралёт лесівіц. Ляціць такая бляютка Вэнэра — бум! — і выкрыкі: «Канец старому мастактву!» Стала моднай пафраза з Суворава: «Натура дура, мастак маладзец».

Іншым разам я слухаў далейшую гісторыю:

— Улетку 1920 году наша сям'я вырушила ў Варшаву, услед за наступаючай Чырвонай Арміяй. Башку прызначылі камісарамі пляху ўносіць ва ўрадзе Польскай Савецкай Рэспублікі. Але ў дарозе таго раптоўна памер. Куды падзецца? Сям'я ўладкавалася ў Нясвіжы, дзе былі сваякі, а ў суседнім Снове жыў родны дзядзька.

Чырвоная Армія была хутка адкінута ад Варшавы аж за Стоўпцы, і Нясвіж апынуўся зусім у іншай Польшчы.

Віленскі ўніверсітэт: дзяржава ўнутры дзяржавы

У Нясвіжы працягваць мастацкую навучанне не было дзе, але мары стаць мастаком хлопец не пакідаў — працягваў самастойна майваць, афармляў вучэйскі спектакль. На заканчэнні гімназіі вырашыў вучыцца да іншага. Найбліжэйшая навучальная ўстанова адпаведнага профілю — мастацкі факультэт Віленскага ўніверсітэту. Паступала патрэба мец паштарт. У гардзкой радзе высветлілася, што хлопец не мае польскага грамадзянства. «Як жа мі атрымаш паштарт?» — «А нех пан едзе да Саветаў і там яго атрымлівае».

Як было далей з паштартам,

сп. Міхал не распавеў, ды я й не дапытваўся. Хутчэй за ёсё, бяз польскіх «легітымаций» так і пра жаў да 1939 г., але ва ўніверсітэце яго ёсё ж прынялі. Гэта адбылося ў 1926 г. На той час віленская ВНУ на ўзор заходніх універсітэтаў мела самакіраванье, заснавана на аўтаноміі.

— Гэта была нібы дзяржава ўнутры дзяржавы. Віленскі паліцыйнік на мяч праўва ўваходзіць на тэрыторыю навучальнай установы. Гэтым часам карысталіся дробныя зладзе, упікаючы ад песьціду ва ўнутраныя двары.

Віленскія студэнты падзяляліся на асобныя групкі і карпаціі. Падзел можна было нават адзначыць звонку. Асноўным яго атрыбутам з'яўлялася «карарантка» — картуз з дашкам, палатняна покрыва якога і апасак мелі розную афарбоку, адпаведна прынайтай той ці іншай вучэльнікай гораду. Сеўрук з усмешкай успамінае:

— Першакурснікі стараліся як мага хутчэй затрапаць карарантаку: сядзелі на сій, штурмілі куды папата, замочвалі па некалькі разоў і трымалі на сонца ці над воғнішчам, каб яна выглядала даўно ўжыванай і сведчыла пра бываласьць яе гаспадара.

— Гэта было студэнцкім традыціям. Студэнты падзяляліся на палітычныя групкі і на палітычнай аснове. Сярод іх вылучалася камуністычная суполка, вынікні дзеянісці якой асабліва праглядаліся ў студэнтскім побыце.

— Як камуністам удавалася так арганізація — усе з'яздзіліся. А ўніверсітэцкія ўлады вырашылі «вылечыць» ад камуністычнай хваробы завадтара суполкі і накіравалі яго на стажыроўку ў Італію. Калі той вярнуўся са стажыроўкі, то стаў яшчэ больш адданым камуністам. Потым ён стаў вядомым дзеянцем КПЗБ і загінуў за Саветамі.

Усе суполкі меліся па чарзе ў вызначаныя ізрэзялі апекаванца месцамі калектыўнага абслуговывання. Галоўнымі з іх былі «братнік» — студэнцкая пазычальная каса — і сталбока.

— «Братнік» дзеля папаўнення сродкаў збиралі «данину» ад разных прадпрымальнікаў. Здзяраліся выпадкі адмовы плаціць гропы. Тады суполкі ладзілі байкот або блакаду пляцоўкі «адмойніка». Пасядзіць у каварні, нічога не замаўляюць ды іншых не пускаюць. Гаспадар піраеў страты і ўрэшце плаціў. Іф з кінатэатрамі: у дажджэнні чэрті стануць, а квіткоў не біяруць. Крык, гвалт, паліцыяны! Пакуль разбіруцца — дзень мінуў.

Дарэчы, пра «братнік» ды іншыя студэнцікі справы Сеўрук пытаваў на памяць жартоўную вершы, напісаныя ў стылі мясцовай гаворкі, так званай «вілянічыны» — своеасаблівай польскай

КЛЯСЫЧНЫЯ СЕЎРУКОВЫ ЖНЕІ. «Лета». 1938 год.

беларускай трасянкі: «...nic w bratniaku nie zahadzil, tylko swoje palta zahadzil».

У сталоўцы суполкі пільнавалі пастаўкі харчоў і іх прыгатаванні, а таксама дзяжурылі ў залі як аблуга. Ізрыція патранаху тут і ў іншых месцах суполкай камуністай быў асабліва адметнымі: у сталоўцы рабілася чыста і гожа (кветкі, сурвазкі), стравы набывалі лепшы смак, у «братніку» спыняліся злобжываны. Ставараліся студэнцікі аўдзінай і на палітычнай аснове. Сярод іх вылучалася камуністычная суполка, вынікні дзеянісці якой асабліва праглядаліся ў студэнтскім побыце.

— Як камуністам удавалася так арганізація — усе з'яздзіліся. А ўніверсітэцкія ўлады вырашылі «вылечыць» ад камуністычнай хваробы завадтара суполкі і накіравалі яго на стажыроўку ў Італію. Калі той вярнуўся са стажыроўкі, то стаў яшчэ больш адданым камуністам. Потым ён стаў вядомым дзеянцем КПЗБ і загінуў за Саветамі.

Бачыш старую сцяну — замалой

Дэмакратызм Віленскага ўніверсітэту быў шырокі і разнастайны. Ладзіліся шматлікія імпрэзы, выставы, дыскусіі. Асаблівай папулярызациёй карысталіся «шпопкі» — лялечныя прадстаўленіні накірталт батлейкі. Дзеючымі асабамі выстаўляліся студэнты, выкладчыкі, палітыкі, сам Плусдзік. Некаторыя пастаноўкі разам з фатадынамікі друкаваліся ва ўніверсітэцкім зборніку.

Часам моладзевыя вечарыны, шумныя, з узделам настаўніку і пры вышыці, змяцваліся далёка за поўнеч. Але раніцай на заняткі з'яўляліся ўсе — паголеныя, ладна апранутыя, і никому ў голаў не прыходзіла манікіраваць лекцыі прафэсара, разам з якім весела баўвілі мінуўноч.

Прафэсура па мастацкіх дысциплінах у асноўным складалася

з выхаванцаў Пецярбургскай акадэміі, сярод іх вылучаліся Ф. Румыць, Л. Сыльвандзіскі, А. Штурман. Нейкай асобай спэцыялізацыі па відах мастацтва не было: навучалі жывапису, скульптуры, графікі ды іншымі ўсіх разам.

Ян Булгак выкладаў ім самім сформуляваны прадмет — фатаграфіку. Пазней міне даваўся бачыць у адной з віленскіх бібліятэк адбіткі з фатаграфій таго перыяду — пастаноўкі розных па форме і фактуры прадметаў з разнымі асьвятынем і фонам. Студэнты ганарыліся сваімі фотаграфіямі, асабліва пасля таго, як за здымкамі з'яўляліся ў студэнтскім побыце.

— Як камуністам удавалася так арганізація — усе з'яздзіліся. А ўніверсітэцкія ўлады вырашылі «вылечыць» ад камуністычнай хваробы завадтара суполкі і накіравалі яго на стажыроўку ў Італію. Калі той вярнуўся са стажыроўкі, то стаў яшчэ больш адданым камуністам. Потым ён стаў вядомым дзеянцем КПЗБ і загінуў за Саветамі.

Ю. Клос быў значайнай асобай у віленскім архітэктурным асяроддзі — практаваў новаваду́лі, рэстаўраў ў помнікі, выдаваў архітэктурныя даведнікі па Вільні і ваколіцах. Ён так навучалі студэнтам: «Бачыш старыну — замалой

Дэмакратызм Віленскага ўніверсітэту быў шырокі і разнастайны. Ладзіліся шматлікія імпрэзы, выставы, дыскусіі. Асаблівай папулярызациёй карысталіся «шпопкі» — лялечныя прадстаўленіні накірталт батлейкі. Дзеючымі асабамі выстаўляліся студэнты, выкладчыкі, палітыкі, сам Плусдзік. Некаторыя пастаноўкі разам з фатадынамікі друкаваліся ва ўніверсітэцкім зборніку.

Часам моладзевыя вечарыны, шумныя, з узделам настаўніку і пры вышыці, змяцваліся далёка за поўнеч. Але раніцай на заняткі з'яўляліся ўсе — паголеныя, ладна апранутыя, і никому ў голаў не прыходзіла манікіраваць лекцыі прафэсара, разам з якім весела баўвілі мінуўноч.

Прафэсура па мастацкіх дысциплінах у асноўным складалася

турнай спадчыне Беларусі.

Святы з вывернутымі пяткамі

Ад віленскага перыяду ў Сеўрука засталося не адчутнае ў поўнай меры каканыне. Некі раз мімаходзь, без прычыны і задуменна, згадаў, што нядоўга супстракаўся з дзяўчынай, а аднойчы, завітаўшы да єнага дому, убачыў яе труне.

Па заканчэнні ўніверсітэту пачаліся пошуки працы. У 1932 г. попыт на мастацтва з прычыны эканамічнай дэпрэсіі быў мізэрны. Але аднойчы пашынца — знайшли замову на ўнутраныя роспісы касыццё ў Пазнанскім вядомстве. Гасьцілы прыбыцця з сябрам-напарнікам на месца і агледзінаў будынку вырыпілі звязніцу да аднаго з віленскіх прафесараў па параду. У хуткім адказе было: «Першас, бяз волыту не бірыцца за гэту справу. Другое, калі ўжо з'яўліся — зайдзіце добра гынкоўшчыка, абазнанага ў фрэскавай тэхнікай...» Зы музей мастака ў Нясвіжы.

Цікавы лекцыі па гісторыі архітэктуры з багатай падборкай «празрачоў» — шкіляныя слайды — даваў Юльюш Клос. Сеўрук рабіў на лекцыях замалёўкі з экрана. Яго канспекты з мальонкамі і ціпэр захоўваюцца ў мене. Яны маноў ужо толькі мэмарыяльнае значынне і будуть перададзены ў музей мастака ў Нясвіжы.

Ю. Клос быў значайнай асобай у віленскім архітэктурным асяроддзі — практаваў новаваду́лі, рэстаўраў ў помнікі, выдаваў архітэктурныя даведнікі па Вільні і ваколіцах. Ён так навучалі студэнтам: «Бачыш старыну — замалой

Познанчына вельмі адрознай ад Віленчыны: туц ня знойдзеш мальничай занядбаласць пры дарогах, агароджах, у сляніскіх падворках — усе падагнана, дагледжана. Сляніе — кожны на сваій брычы, на гарнітуры і пры

надзілак. Прыдзілі, але работа пашыла.

Падчас працы з роспісам непадалёк ад касыццё знайшлася гаспадніца, якая гатавала для хлопчика абеды. Аднойчы аздзін пан з касцельнага камітэту запытаваў: «А дзе вы абедаеце?» «А вось там, у той кабеты». — «Яна немка». — «Дык яна гаворыць па-польску!» — «Пажадана, каб вы да яе больш не хадзілі. Яна немка».

Праца над фрэскамі падыходзіла да канца. У адных месцах Сеўруку анік не ўдавалася «пастаўіць» аднаго съявотага — неяк

МІХАІЛ СЕЎРУК (нар. 27 лютага 1905 у Варшаве) — жывапісец і графік. Скончыў мастацкі факультэт Віленскага ўніверсітэту імя Стэфана Баторыя. Вучыўся ў Людміры Сыльвандзіскага, Фэрдынандам Рушыца. Быў Булгака. У 1939 г. вярнуўся ў Нясвіж, дзе і жыў да сваёй смерці ў 1979 г.

«Аўтапартрэт». 1969 год.

ЛЮСТЭРКА

ногі яго «выварочваліся». Ён спрабаваў па-рознаму, і так, і гэтак, па ўсіх правілах анатоміі — не выходзіла. Адзін раз у роспачы ён «вывернуў» съягому пятукі на суперак усялякім правілам і — о пуд! — съягты «стаў» як трэба.

Шок ад бальшавікоў

Сеўрук валодаў многімі мастацкімі тэхнікамі. Сам цікавы і скільны да графікі, пасыля прагляду некалькіх пасечаных драфтнікімі рыскамі мядзленых аркушаў і адбіткай з іх запытаўся, чаму ён так рэдка займаецца гравюрай на медзі ці піпер. «Гэтую тэхніку выкарыстоўваў, калі не хапала грошай», — сказаў ён. — У некоторых віленскіх газетах з'яўлячаліся так званыя «убускірышы» — гравіраваныя абрэзкі розных мастакоў з прапанавай падпісанцам на той ці іншы твор і атрыманцамі арыгінальныя адбітакі.

Сп. Міхал вяртаўся да гравюры і пазней, але голоўнымі сваімі заняткамі лічыў жывапіс, і асабліва партрэт. Не заўсёды я зім пагаджаўся. Мне, тады маладэчу, не хапалі ў яго партрэтах экспрэсіі, дынамізму. Ведаючы некаторымі мадэрнізмамі з жыцця, я адзначаў, што ў Сеўруку на палатне яны рабіліся спакайнейшымі, твары іх акругліліся, цела насычаліся практый сквежасцю. Ніколі ў яго не сустрэніліся млыных, худых асоб або твараў з палачымі вачымі. Ужо пазней адкрыў ў Сеўрукувых творах згадкі кампазыцыйных пабудоў ранняга рэнэсансу і каліграфічных пошуцькі Сэзана. Гледзячы на яго карціны, уяўляеш, што пісаў іх задуменны рамантык, мастак, які шукае і знаходзіц прыгажосць у прыродзе і чалавеку.

Вільні, верасень 1939 году. Вызваленіе Заходній Беларусі.

— Віленскіх мастакоў, хто яшчэ тут заставаўся, сабралі ў адно месца, — спамінае сп. Міхал, — і выступілі перад намі таварыши І.Ф.Клімай: «Усё, панове, ціпраў ваншы буржуйскія вольманасці скончыліся, будзеце маливаць партрэты бальшавікіў прафадыроў». «Як гэта, мы ж іх у вочы на бачылі?» — «А так: атрымаеце фатадымыкі ўзгодненага ўзору — і з працу. Астатніе вам тлумачыць на трабах. Гэта быў шок, — працягваў далей Сеўрук. — Маліваньне з фатадымыкі лічылася для мастака заганай, та-кую працу дазваліяў сабе выка-наць толькі рамеснікі.

— А як жа з Пілсудзкім? Напэўна ж, яго партрэты віселі па высокіх кабінэтах?

— Дапусцім, я ў высокіх кабінэтах не быў. Але і там калі быў, то аўтарскія работы, кожная з саімі бачаньнем пэрсанажа.

У каstryчніку таго ж году пасыля перадачы Вільні летувісам Сеўрук, які на меу ў гэтым слу-нным горадзе ўласна кута, назаў-жы да вяртасткі ў Ніські. З пе-радавеннага жыцця ў гэтым месцы ў мене засталіся толькі

мастаковы згадкі пра жыдоўскія крамы на рынку. Аднойчы сп. Міхал пытавацца ў свайго ста-лага крамника пра пэндзаль №18.

— Німа, пане.

— То я найду пашкую ў каго іншага.

— О не, няхай пан тут пачакае — я хуценька варнуся! — і праз дзесяць хвілін прыносіць навюткі пэндзаль №18.

Баталіст-злодзеў

На пачатку вайны Нісьвіж моцна бамблі! немцы. Рынкавая плошча амаль уся засталася ў руинах, акрамя самой ратуны і некалькіх камяніц. Пазней эгарэла і ўся жыдоўская дзяляніца разам са старажытнай сынагогай. Іншых ваенных падзеяў Сеўрук не прыгадваў. Адзначаў толькі, што яму спадабаліся вясёлыя партызанскія хлопцы, пасыля вайны янич пры зборы, за іх пічарасть і непасрэднасць.

Ускосна з партызанамі звязаная адна гісторыя. З Масквы прыехаў мастак М.Сакалоў, каб маливаць партрэты герояў беларускіх лісоў. Уладаваўся ён у радзівілскім замку, дзе адразу пасыля вызваленія гораду адкрылася санаторыя. Мясцовыя ўлады даручылі Сеўруку «інспэктаўца» госьці. Але злавілі яго нікі не ўдавалася: то ён на прағедурах, то ад'ехаў у вёску на новага ізразана-жа (ён быў тут на ўласным аўто), то на кароткі час яго выслікалі ў Москву. Так Сеўрук з Сакаловым і не сустрэўся. А потым, пасыля канчатковага ад'езду госьці, пайшлі чуткі, што княжацкую збройно добро пачысцілі. Але за руку злодзея нікто не скапіў.

Не прайшло й падыгоду ад слухання гісторыі, як натрапляло на

Дзіні Раманюк

СЕЎРУКАВА ВІЛЬНЯ. Мост на Зарэчча. Квартал факультету мастацтваў Віленскага ўніверсітэту (сённяня Акадэміі мастацтваў). Дамок за Віленкай — імправізаваны інтэрнат: туды «самапасам» засяліліся студэнты.

прапановы паспрабаваць вярнуць на раздзіму нарабаванае аднесціся к скептычна: бяздоказна і мінуда шмат часу.

Сум па Вільні

Лёс замацаўва Сеўруку пры Нісьвіже. Спачуваць ягонаму лесу на траўба. Так, гэты лёс не адзін раз падстайляў яго пад цяжкія ўдары. Але сярэд адных. Талент і праца здаўна ён дазволіў біму ўладавацца і дасягнуў нейкіх віршын на стадыі. Быў і магчымасць, і нават прапановы. Сталічныя мастакі ведалі і паважалі яго. Але я ня памятаю блізкіх стасунку Сеўруку хоць бы з адным. Здаецца, зусім не пасціўніць стрымлівалі мастака ад рапушчага кроку «ўгору». Нісьвіскім «затворніцтвам» ён рапіўна аберагаў набытак маладых гадоў — памяць пра чароўную Вільню — ад знайдвонных замахаў. Відома, былі саступкі ў выглядзе мальваних кабінітных Ленінабо Суворавых у кніжкім атакчыні. Затое прыняжджаў яшчэ віленскай сябровікі — мастакша Язэп Радзілоўская з Маладчына, а таксама незнамым мене сябры з Баранавіч. Прыняжджалі і з Менску, але не мастакі — акторка-купалаўка Ліля Даўдова, быўшая віленчукі Максім Танк, Генадзь Цітовіч, а з самой Вільні — Алеся Антановіч, знаўца беларуска-татарскіх тэкстыў. З маладзейшых, ніясьвіскіх, запомніўся мясцовы мастак; звалі яго Стасі і жыў ён на 1-м Савецкім завулку. Тады маладыя чалявек, ён зрабіў амаль усю

падрыхтоўчую працу да апошніх ізвешчаній выставы Сеўрука ў Менску, якія адбыліся ўжо пасля мяротна ў 1980 г.

Памёр Міхал Канстанцінавіч раптоўна, у ноч на 14 сакавіка 1979 г. — схапіла задыха. Пакуль «хуткая» прыехала, яго ўжо на стала. Праз колькі год памерла жонка сп. Раіса. Мне паведамілі, што некаторую частку мастацтва спадчыны прыddyబаў Нацыянальны музей. нешта забралі блізкія сябры з Баранавіч, астатніе захоўваюцца ў кватэры-музеі мастака на Садовай вуліцы.

«Натура забірае кампазицію»

Быў летні дзень, расчыненаслоакно, за ім — кветкі ў загародцы, кусты. Сп. Міхал выносиць з майстэрні невялічкую рамашку ў драўлянай акантоўцы з пёмными запашкімі тломі:

— А цяпер паглядзіце на адлюстраваныя аконнага пэйзажу ў пэндзеле.

Чысціць колераў, мяккасць адцененняў уразіла мяне. Папраўдзе, падобны ёфект я напіраў і на мене, але цяпер ён набываў асобны сэнс.

— Гэта «віленскія люстэрка». Трэба ўзяць чорную глухую тканину, напрыклад, аксамітавую, каб добра паглынала съягло, і на крыцье яе шплом. Прымітўнай рэч, ці на працу? Як прыдумала віленскіх мастакі. Дарочы, найлепшыя калярысты Рэнэансу.

Сапраўды, адны глядзіць праз

прызму, іншыя — праз ружовыя акуляры, кожны стварае свой стручны сусвет. І ніхто не звяртае ўвагі на кавалак шыкі з невыразнай шэршнню ў адпострэвальныхнях. Маўляй, такое бачыць увесну кожна рулівай гаспадыні, прамыавочы вонкі ў хаце. Бачыць, але не асэнсоўвае. У яе іншай мэце.

Сам Сеўрук так пісаў мастацтва на падставе В.Пілатаву: «Я мала карыстаўся натурой, толькі рабіў на ёй праверку ўжо зробленага. Натура — я перакананы ў гэтым — адразу забірае кампазыцыю, пачынае «ахалоджвацца» да свайгі працы. Прападае прыгожая лінія, і выхідзіць зусім ня тое, што ты задумаў».

Абичча мастака з працыстай яснасцю трывалася ў маёй памяці. А мінуда ўжо трэці дзесяцігодзіні — цілае пакаленне. Засталіся не ўспаміны — гэта нават ня паміш — а нешта большае, бо яно ўліцца ў мене і стала маім пітуром. Для мене сцірочкі з Сеўрукам былі скілай інтэлігэнціяў, мяккія буданікі, сапраўдныя беларусы. І хоць ніхіх занатаков не было, пісаліся лёгкі. Заставаліся толькі дзве пянякі.

Першая — адсутніць пісьменніцкага спрыту. Другая — адсутніць альбому з творамі мастака. Чвэрць стагодзіні таму з'явіўся буклекі Віктора Шматава на 32 стронках з 35 рэпрадукцыямі, з якіх толькі дзве каляровыя, і — ісё! На гэтае літое быццам абяцаюць вялікую выставу ў Менску.

Мабільныя вершы

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

Вільнюс і Вільня

Усё проста, як тостэр. Хочаца паветра.
Трэба выйсці і пабачыць неба.
Мо тады я зразумею, што ня рэтра
«нашаніўская пара» і Вільня. Глеба
пад нагамі ўжо на тая. Колькі сымецьца,
колькі бруду. Калі вочы не ўздымалі угору,
дых нічога ў сорца не ўварвеша,
не палоніць ужо душу. Няма прасторы
беларускай тут — адно астанкі,
рэшткі Гораду, якога не ўтрымалі,
выпушцілі з рук увечары, а зранку
тут ужо другі дзяржавы сцяг узнялі.
У прадмесціах мкне жыць, быў тунзілі
едзе трактар «Беларусь» з чужкімі нумарамі.
Вільня ў тэлевізоры ці праз акно гатэлю —
проста Вільнюс, які больш ня з намі.
Але калі адчуваеш Вострай Брамы
блізкасць, калі крошы паўстарыя сходы
ци гартаеш у кнігарні вершай нізу,
ты глядзіш на Вільню, як на стода.
Зной рамантых, і хоць гэта так наўнай,
мроўца, што яшча будзем разам.
І, у Беларусь вярнуўшыся, актыўна
ты змагаешся за волю і на вершы паразу.

Зіма. Прадмесце Берліна

У далечы білічэцца Берлін,
У шыбу дыме балтыкі вецер.
Сяджу адзін у хаце між ялін.
І ад сябе ня ведаю, куды
Падаецца.

Надвор'е кепскае ужо каторы дзень.
Абрыда ўсё — і дзэрэснік ў навінах,
І шмат разоў прачтаны Вэрлен,
І нават шчы на вызначаны кандыдат
Адзіны.

Такая хэнць зьмяніць гэты настрой,
Паверыць, мабыць, што ня ўсё так дрэнна,
Альбо калі так кепска, дых хаца б парой
Хай неба разывінвецца і не грыміць
Страшэнна.

АЛЯКСАНДАР ВОРВУЛЬ

Слоўнік скептыка

Раб — чалавек, які ма-
рыць не пра свабоду, а пра
ўласныя рабоў.

Радыкал — кансерва-
тар, які спротивіўся.

Раззлаванасць — гэта
калі ты на толькі і на месці
расці, але і разумееш гэта.

Размова ў сыне — самы
верны спосаб прымусіць
жонку слухаць вас уваж-
ніем.

Разъведчык — чалавек,
які лепей адзін раз падслу-
хах, чым сто разоў пачуе.

Райца — шукаць пасы-
вардзянінья прынятай
лініі паводзін.

Рай — месца, дзе няма
будзільнікаў, панядзел-
каў і начальнікай.

Ран — найлырэшы
кругатлід пры найвуз-
шым съветапоглядзе.

Распасту — сэз, у якім
ты ўзделу не бэрши.

Ратвэйлер — сабака,
тупіцішымі за якога мо-
гуть быць толькі яго гас-
падары.

Раніца — частка сутак,
калы зайдзроўшыці бес-
працоўным.

Расея — там, дзе скан-
чаецца асфальт.

Раскаянне — боязь
помсты.

Распрацоўка — ства-
рэные рэчаў, якія склада-
на вырабляць і амаль не-
магчыма абслугоўваць.

Распусты — сэз, у якім
ты ўзделу не бэрши.

Ратвэйлер — сабака,
тупіцішымі за якога мо-
гуть быць толькі яго гас-
падары.

Рахунак банкаўскі —

дзярэ, якая замінае любіць
падатковую інспіцыю.

Рацыйналізм — гэта
калы на трапаш сілы на іх
аднаўленні.

Рэвалюцыя — нама-
ганныні пакончыць з дрэн-
ним урадам, каб атрымаць
яшчэ горшы.

Рэклама — сродак пры-
мусіць людзей мець патрэ-
бу ў тым, пра што яны ра-
нее і на чул.

Рэклама тэлевізійная —

мастактва ствараць у
разумных людзей рофлек-
сы ідэятаў.

Рэха — апошнія слова ў
спрэчкі з жанчынай.

трымае расплюнчы-
німі, а рот — закрытым.

Розум жаночы — спро-
дак скаваць свой характар.

Рок-і-рол — вясёлы
блюз.

Рулетка беларуская —
расейская рулетка без пат-
рону.

Рэвалюцыя — нама-
ганныні пакончыць з дрэн-
ним урадам, каб атрымаць
яшчэ горшы.

Рэклама — сродак пры-
мусіць людзей мець патрэ-
бу ў тым, пра што яны ра-
нее і на чул.

Рэклама тэлевізійная —

мастактва ствараць у
разумных людзей рофлек-
сы ідэятаў.

Розум — гэта калі вочы

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ — паэт, аўтар «НН»
з 1993 г. Жыве ў Глыбокім. Працуе
кампітаратшыкам.

Сядзячы верш

Сяджу ў карчме, гляджу на сцяну.
Па ёй паўзе прусак.
Бяру газяцёнку ў руку і б'ю:
«Здохні, маленъкі мудак!»

Сяджу на вакзале, гляджу на таблі:
Цягнік свой я пратусыў.
Спаць толькі лёт, але ё — маё —
Мянцяра разваруць.

На лаўцы сяджу ў парку. Калі
Ты ўрэшце прыйдзеш, мая
Адзіная і непаторная. Ты
Склеротык, такая ж, як я.

У U-bahone вагоне я «зайцам» сяджу,
Ды хто тут купляе бліет?
Калі кантралёр, дых прости скажу,
Што «дзеняг» в кармане нэт».

Ва ўніверы на пары сяджу,
Нат не адкрышы канспект,

Пасыя ўчорашняга ранэву,
Са съветам у мяне дысканект.

«Дамашняя кухня», Кіев. Сяджу,
ты кажаш пра нешта — я ем.
Ты ўсё пра «Пару» або КВУ.
Гэй, лыга кулінарных тэм?

Сядзім тут утрок. Проста сядзім,
Мыслім, як бавіць час.
Гарэлкі мы маем на лык адзін,
Як маеш, дык просьмі да нас.

У «Weeklies» сяджу. Стакольм начны
Амаль што такі, як Менск.
Толькі замест «Спасіба, нет» ты
Кажаш мне міла «No, thanks».

Глыбокая ноч. Глыбокае. Я
Сяджу, уключыўшы ноўтбук.
Пішу гэты верш. Змрок, цішыня.
І толькі па кляве стук.

Падарожныя імпрэсіі

Наступныя прыпынак — Навадруцак.
Дзе гэта? Халера яго ведае.
У тэрмомэтры ўхверх іртуць
Уздымаецца. Тэмпературу мераю.

Катар, кашаль — грып няйнакш.
Люты за акном лютуе.
Інтэрнэт. «Velcom». «Белпаку» fuck
На экране манітора пакажу я.

Сённяна чэцьвер. Сынег. «НН» яшчэ
Не дайша да скрынкі, а я не даехаў.
«Не дайша» НН да тых, хто ля мяне
Вочы пагрузіў у «Саўбелію».

Паазер'е белае, як сон.

Той, каторы йграе так па-беластоцку.
Ды ня тую музыку наш паўпусты вагон
Слухае. Гучыць Піліп і Стоцкая.

Ну непаэтычна гэта, не?
Неяк ну зусім я вяжацца з настроем.
Адчыняю ноўтбук, і гучыць цяпер
Для ўсяго вагона Вуюш.

Тыя, хто «Саўбелію» чытаў, і то
Вочы адварвалі, каб услыхацца ў словы.
Мо і я працягне велич і ціпло
Самай пекней у съвеце мовы!

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

1994. Арлоў і формула

Скажы, з кім п'еш, і я скажу, што ты. У
Гур'я Арлова, камэрыйнага дырэктара
маскоўскага выдавецтва «Радуга», форму-
ла вызначылі людзі была падобная, але
грунтавалася выключна на асаўбістым во-
пісце. «Я — чалавек гарэлачны. Я — рассе-
ці, і, як кожны сапраўдны рассец, люблю
водаўку. А ты які напой любіш?» «Гарэл-
ку!» — скажаць рассец, што не люблю гарэл-
акі, я яз змог. Ну-у, я яс люблю, пава-
жану і не ўжываю, апошнім часам. Толькі
пра гэта я на стаў кацаш Гур'ю Арлову.
Гур'я ўсіцьшыў мой іглыкі адказ. Гуры
шт п'ястудканую ў мараілі «водаўку»,
заяду чырвонай ікрой з блінамі і кляй-
цвярэзьнікай. Я п'ячусту ваду, слухаю
Гур'я і прымерваў ягону тэорыю на пры-
сунтых... Вось чалавек кававы, а той —
кісельны, гэты — гарбатны, тая — малоч-
ная, побач — вяршковая...

2004. Дэлёз і перамовы

Улада пэрыядычніна патрабуе ад літарата-
раў і мастакоў апраўдання і вытлумачэнь-
ня сваіх аргасціўных дзеяньніц. Самае про-
стае для творцаў — пагадзіцца на супра-
цоўніцтва з уладамі, але эзткія пагадзінні
адразу ж касуцца свабоду творчасці, а
праз неёці час і самога творцу, ператвара-
ючы яго ў чыноўніка ці рамесьніка. Першы
з вялікіх мастакоў, хто выйшаў з пала зро-
ку ўладаў, а дакладней, ніколі не ўваходзіў
у небысцячнае поле, — Вінцэнт Van Гог. Я
ня ведаю, хто кіраваў Галіндзіяй у часы
напісання карціны «Бульбасы», як які ве-
да, які генерал ці палкоўнік цараў на высьле Тайці, калі там малаўіў Поль Га-
ген... Больш за тое, я і ведаць не хачу. Мне
настолікі абрываў ў падручніках па гісто-
рый кепскіх партрэтаў розназалібрзных чал-
аваказабойцаў у вайсковай форме, што я
не могу пагадзіцца нават з даволі разумнай
ідэяю Жыля Дэлёза пра неабходнасць
весці з уладаю неёці там перамовы. Пе-
ракананы, людзі культурны мусіць грэбл-
іва ставіцца да заўсёды лжывай улады.

Hanica 3.01.2005, 14:00.

НОВЫЯ КНІГІ

**Беларуская нацыянальная валюта: пра-
лемы і перспэктывы: Матэрыялы канфэ-
рэнцыі 30 лістапада 2003 г.** / Рэд. В. Вячор-
ка. — Менск: Цэнтраль «Супольнасць», 2004. —
144 с. 299 ас.

Голуб Ю. Брама зімы / Рэд. Н. Семашкевіч.
— Менск: Мастацкая літаратура, 2004. — 120
с. 1200 ас.

У чыцьвёрты зборнік пазіў зэльвенскага
літаратара акрамя вершара включана паэма
«Знакі».

Ермашкевіч Б. Навучаныя зямлі / Рэд. і прадм. Ю. Голуба. — Менск: Беларускі кнігаз-
бор, 2004. — 135 с. 300 ас.

**Здановіч І. Руліўцы ў Беларускага на-
цыянальнага адраджэння Пружаншчыны:**
Грамадзка-літаратурны даведнік. — Пру-
жаны, 2003. — 144 с.

Кнішка-даведнік складаецца з артыкулаў
пра людзей, чый жыццёўшы лёс так інакі
звязаны з Пружаншчынай.

Климов А. Тени, — Санкт-Петэрбург: Ам-
фора, 2005. — 186 с. 500 ас.

**PROдизайн: Сборник. Вып 13. Rzecz
Pospolite** / Аўт.-уклад. З. Сурскі, В. Голубеў.
— Менск: ГА «Беларускі саюз дызайнераў», 2004. — 84 с., іл. 1200 ас.

Нумар прадстаўляе ўсе падзеі ў съвеце ды-
зайну летасць, а таксама аналітычныя артыкуу-
лы па прафесійных, адкульчынных і юрыдыч-
ных аспектах дызайн-дзеянасці.

Сяргей Лескец

6
сакавіка,
19:00

Дом літарата
(пл.Перамогі, вул.Фрунзэ, 5)

Даведкі:
6490888, 7662425, 4006774

Съпяаем разам з Рыгорам Барадулінам!

**Вялікі сьвяточны сольны канцэрт
Зымітра Вайцюшкевіча
прысьвечаны 70-годзьдзю
народнага паэта Беларусі
Рыгора Барадуліна**

Таксама удзельнічае Алеся Камоцкі

ВЫСТАВЫ

Скульптура Беларусі

Да 13 сакавіка ў стаўлічным Палацы мастацтваў (Казлаў, 3) праце выстава найбуйнейшая за апошнюю гаду выстава скульптуры.

Прадукты, напоі, упакоўкі

З 15 па 18 сакавіка ў НВЦ «Беллаксла» (пр.Машэрава, 14) праце выстава «Прадукты харчавання, альгагольны напой, абсталіванне для растаранаў, крамы, бараба». Тамсама ў гэтыя ж дні — выставка «Упакоўка і этикетка — вясна-2005».

З краіны Зіты і Гіты

Да 16 сакавіка ў Нацыянальнім мастацкім музеі (вул. Леніна, 20) праце выставка «Мастацтва Індый».

Пра сьвет

Да 16 сакавіка ў мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» (Кастрычніцкая пл., 1) праходзіць выставка сучаснага беларускага мастацтва «Пра сьвет». Удзельнікі выстакі — майстры і вучні катэдры народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэту культуры і мастацтва і прафесара Уладзімера Рынкевіча.

Наркевіч-Ёдка

Да 22 сакавіка ў Нацыянальнім музеі гісторыі і культуры (вул. К.Маркса, 12) праце выставка, прысьвечаная 100-гадзьдзю з дня смерці Вітольда Наркевіча-Ёдкі.

Таўна Кангра

Да 26 сакавіка ў Музэі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр.Ф.Скарны, 48) — выставка скульптуры эстонскага мастака Таўна Кангра.

Нацыянальная бібліятэка

Да 4 сакавіка ў аддзялении мастацтва Нацыянальнай бібліятэкі (вул. Чырвонарамейская, 9) праце выставка, прысьвечаная 165-гадзьдзю Кліману Ману.

Да 7 сакавіка на другім паверсе першага корпусу праце выставка, прымеркаваная да 70-гадзьдзя Рыгора Барадуліна.

Interbeat. Issue 1

Да 17 сакавіка ў кінатэатры «Перамога» (вул.Інтэрнацыянальная, 20) праце выставка сучаснай фатографіі «Interbeat. Issue 1».

СПАБОРНІЦТВЫ

Хакей

З сакавіка (чц) на Палацы спорту а 16-й гадзіне адбываецца матч па хакеі паміж зборнай МУС Беларусі і Pacei. Т.: 203-77-19; 226-99-75.

Фігурнае катанье

4—5 сакавіка ў Лядовым палацы спорту, што на Прытыцкага, пройдзе Кубок Беларусі па фігурнаму катанью (жанчыны, мужчыны). 4 (pt) пачатак у 16.45. 5 (сб) пачатак у 13-14.

Даведкі па тэл.: 200-78-29.

ТЭАТРЫ И КАНЦЭРТЫ

К/з «Менск»

3 (чц), 16.00 — рок-опера для дэйці і дарослыя «Казка пра памерную царону і сем багатыроў».

3 (чц) — рок-опера «Юнона і Аўсі» санкт-пецярбургскага тэатру «Рок-опера».

4 (пт) — «Новае рэтра». Канцэрт 12 (сб) — канцэрт гурту Стаса Наміна «Цветы».

ДК Чыгуначнікаў

4 (пт) — мюзыкал «Капітанская дачка» санкт-пецярбургскага тэатру «Рок-опера».

Палац спорту

5 (сб) — канцэрт гуртоў «Чайф» і «Би-2». «Дагружана да нябеса».

Палац Эспублікі

8 (аўг) — канцэрт Дзяржайнага акадэмічнага харэаграфічнага ансамблю «Бярозка».

Опера

3 (чц) — сьвяточны канцэрт «Сусветнай шляхеры».

5 (сб) — «Кармэн».

10 (чц) — «Кіньязь Iгар».

12 (чц) — «Хаванышына».

13 (нд) — «Вясельне Фігара».

Балет

4 (пт) — «Карміна Бурана», «Балеро».

6 (нд) — «Спартак».

Моладзевы тэатр

3 (чц) — «Банкрут».

4 (пт) — «Хітрык Скапіна».

5 (сб) — «Шылляны зльвярнінец».

Моладзевы тэатр эстрады

3 (чц) — гумарыстычнае шоў «Клоуністрафія».

4 (пт), 5 (сб) — сьвяточнае эстраднае праграма «Для вас, хаханы!».

Музычны тэатр

3 (чц) — музычны шоў «Галіякія хаханы».

5 (пт) — «Цыганскі барон».

6 (сб) — «Ноч на Вансанцы».

Тэатр беларускай драматургіі

4 (пт) — «Мальер».

5 (сб) — «Чакаеца прэм'ера».

6 (нд) — «Чорны квадрат».

11 (пт) — «Валанціна».

Тэатр імя Янкі Купалы

3 (чц) — «Адзіны спадчыннік».

5 (сб) — «Перад заходам сонца».

6 (нд) — «Опера жабракоў».

9 (ср) — «Тата, тата, бедны тата...».

11 (пт) — «Сунічная палана».

13 (нда) — «Тэрмінова патрабуецца самагаўбца».

Тэатр імя Горкага

3 (чц) — рок-опера «Анджэла да іншыя».

4 (пт) — «Адзіны спадчыннік».

5 (сб) — «Каханье ў стылі ба-ро».

6 (нд) — «Рэпера жабракоў».

9 (ср) — «Тата, тата, бедны тата...».

11 (пт) — «Сунічная палана».

13 (нда) — «Тэрмінова патрабуецца самагаўбца».

Кіно ў Менску

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЕ

Малая зала
4 (пт) — «На Лу».

10 (чц) — «Беларусь у фантас-тичных апавяданнях».

Тэатар беларускай драматургіі

4 (пт), 5 (сб) — «Мальер».

6 (нд) — «Чорны квадрат».

Тэатар-студыя кінаактора

3 (чц), 4 (пт) — «Выкраданыя Алены».

5 (пт) — творчая вечарына кіна-рэжысёра Уладзіміра Арлова.

6 (сб) — вечар рамансу «З любоў да жанчыны».

«Мір» (288-22-33)

12 сяброву «Оўшэні»: 4 (пт)

16.50, 19.00, 21.10; 5, 6 (сб, нд)

14.00 (ин), 17.10, 20.20.

«Масква» (203-14-48)

«Аўгітар» (прам'ера, 2с): 4 (пт)

17.30, 20.30; 5, 6 (сб, нд)

14.10 (ин), 17.30, 20.30.

«Пілія» (227-64-87)

«Прыўд Опэры» (2с): 4 (пт)

18.30; 5, 6 (сб, нд)

14.10, 19.00, 21.00.

«Пілія» (227-64-87)

«Прыўд Опэры» (2с): 4 (пт)

18.30; 5, 6 (сб, нд)

14.10, 19.00, 21.30.

«Пілія» (227-64-87)

«Пілія» (227-6

Уваходзіць і сыходзіць

Пад электаральную кампанію Казуліна трэба ствараць новую гістарычную школу, піша фэльетаніст Лёлік Ушкін.

Цягам апошніх гадоў у Беларусі панавалі дэльце канцэпцыі сучаснай гісторыі — апазыцыйная і афіцыйная. Апазыцыйныя Плютархі разглядаюць сэнсіяні ўжым як аўтарытэрны зыгзаг, які ў выніку ўнутраных супіречнасцей і замежнага націсу раней ці пазней храсненца. Пасля гэтага Беларусь падключыцца да ўніверсальнай працэсу, якім крохчыць усё чалавечства.

«Дэбіль! — кажуць афіцыйныя гісторыкі. — Беларусь даўно ў тых працэсах. Прычым на хто іншы, як прэзыдэнт, вярнуў нас на гэтую каляіну пасля дэмакратычнага зыгзагу пачатку 1990-х». Што да міжнароднай ізаляцыі Менску, то гэта часовыя праблемы стыкоўкі, амаль як «Windows XP» на бачыць сканер «Epson-1250». Аднак вы ж на выкінене праз гэта сваё жалеза. Проста пачакаецце, пакуль знаёмы Біл Гейтс сумясціць систэму.

Пакуль згаданыя школы грызьліся, набрала моц новая — «школа эфекту́насці». Калямбамі яе стаў лукашэнкаўская тэхнократы, якія перабеглі ў апазыцію.

Тыповым адпрам новай плыні зьяўлілесца сп. Казулін. У сваім нашумелым інтэрв'ю «Народнай волі» ён прапануе разглядаць эру Лукашэнкі на комплексна (дыктатура або

вэртыкальнае народнае ладзьдзе), а як дэльце цалкам розныя фазы.

Першая фаза — калі Лукашэнка праводзіў эфекту́ную палітыку на карысць грамадства. Зразумела, што ў гэты час Казулін быў разам з бацькам. Другая — калі Лукашэнку пераклінаваля на тое, каб праводзіць неэфекту́ную палітыку. Тамі Казулін «папрасіў».

Гэта цікавае і вельмі перспектыўнае слова ў гістарычнай науцы.

Як дэмантруе прыклад Грузіі і Украіны, лідэрамі аксамітных рэвалюцый становіцаў былыя саноўнікі. Так што кожнае пасяджэнне Саўміну Рыгоравіч можа съмела пачынаць біблійнай цытатай: «Адзін з вас (добра яшчэ, калі адзін) здрадзіць мне».

Аднае перад тым як беларускі Юшчанка атрымае Сахараўскую прэмію за скіданыя апошнія дыктатара Эўропы, яму прыйдзеша трымаша базар, чаму ён нейкі час верай і прайдай прыслухаў гэтому самаму тырану.

Якраз тут на дапамогу і павінна прыйсці тэорыя эфекту́насці. Адпаведна ёй, дыктатура настала на ўвосень 1996 г., як наўгана лічылі раней, а сэкунда ў сэкунду ў той момант, калі згаданы мэнеджэр атрымаў пендана з Карла Маркса, 38.

Пакуль, праўда, канцэпцыя вельмі рыхлая і мае свае слабыя месцы.

Ахілесава пятя «эфектынізму» — пункты біfurкацыі парадыгмаў учынкаў Лукашэнкі ад эфекту́ных да неэфекту́ных.

Тое, аб чым сёняні вішчле Казулін, раней казалі Чыгір. Віньнікава і нават Ціянкоў: яны таксама паверылі маладому прэзыдэнту, таксама прыйшлі ў ягоную каманду і супрацоўнічалі з ім да таго часу, пакуль прэзыдэнта не пасягнулі ў неэфекту́ную палітыку. Пасля чаго раптам яны началі бачыць, што ў краіне якож з дэмакратычнай.

Праблема яшчэ тут, што кожны са згаданых палітыкаў трапляй у бацькову апалу ў розны час. Адпаведна, кожны лабірує свае храналягічныя карадынаты рубікону «эфекту́насць» — неэфекту́насць».

Так, напрыклад, паводле Чыгіра згаданы рэсурс вычарпаўшася ў бацькі яшчэ ў 1996 г., паводле Лябедзкі яшчэ раней — у 1995 г., а паводле Казуліна — аж у 2003 г., калі Лукашэнка ліквідаваў у БДУ факультэт нетрадыцыйнай мэдэйніцы.

Як бачым, супяречнасці ў прыхільнікаў «эфектынізму» на менш, чым у вядучых БТ, якія намагаюцца давесці, што РБ — аязмі славяніста, хация большасць славянскіх націяў — сабры ЭЗ.

Аднак да 2006 г. часу шмат, і ніхто не

замінае нам распрацаваць мэтадычную базу тэорый эфекту́насці.

Па-першым, траба ўвесьцы новы гістарычны фактар — катэгорыю «эфекту́насць». Што гэта — глист, вірус анакшталт ВРЗ, форма люнатызму або актыўізмія могуць паслы гульбі ў хакей? Я асабіста бачу эфекту́насць у духу гумілёўскай тэорыі пасіянарнасці. Эфекту́насць — згустак энэргіі ў космасе, які трапляе ў цялясныя контуры таго ці іншага палітыка.

Чаму — гэта пакуль няважна. Фішка тэорыі — пратыка файлу эфекту́насці ў целе палітыка мае не статычны, а дынамічны характар.

Цяпур усё становіца на свае месцы. У 1994 г. флюід эфекту́насці ўспіўся ў цэла АРЛ і ён узім у каманду Лябедзкую, потым флюід сышоў із Лябедзкую звольнілі, аднае пасля ён зноў успіўся — старшыні прайдэлення Нацбанку стала Віньнікава, а рэктарам БДУ прызначылі Казуліна... І гэта далей — то ўхадзіць, то сыходзіць.

Так што з дэмакратычным алібі ў Казуліна ўсё о'кей. Пачынайце кампанію. Жадаю перамогі, прынамсі дзеся таго, каб убачыць у будучых падручніках гісторыі раздзел «Закрыццё факультэту нетрадыцыйнай мэдэйніцы як знак усталівання ў краіне эржыму асабістай дыктатуры».

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

З форуму «НН»

Павал | 28.02.2005 | 18:03

У мінулым нумары пісалі пра лазанкі. Я забыгайтуся ў пастаноўцы націску: лазанкі ці лазанікі? я хадзяліся, каб наступным разам улічвалі такія акалічнасці.

Лазанкі. За падказку дзякую.

Уладзіславу Ж. Заўгаті ўлічым.

Зымітру П. Аб «Прессболе»: падпісваіцеся на выданні, якія цініце, купівіце іх. Гэта галоўнае ў нашым становішчы. Пра сцягнаны з выданнім пастараємся напісаць.

Наступны нумар «НН» выйдзе 18 сакавіка. Віншаем нашых мілых чытак зь вясною!

Наша Ніва

н е з л е ж н а я г а з е т а

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Ніве»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), А. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Настя Бакшанская
галоўны рэдактар Андрэй Даўніко
Фотарэдактар Арцём Ліва
карэктарка Настасія Машыш
нам. галоўнага рэдактара Андрэй Скурко
тэхнічны рэдактар Андрэй Чык
мастакі рэдактар Сяргей Хараскі
выдавец і заснавальнік Фонд выдання газеты
«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@promedia.by
On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Сласілка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос
форматам А2, 6 друк. арк. Друкунага РУП «Выдавецтва «Беларусь
Дом друку». Менск, пр. Ф. Скаріны, 79. Радзікі не нісе адказы
за змест рэкламных аблістак. Кошт свабодны. Пасыв
чынныя разгрызаныя перыядычныя выданні №591 ад 4 ліпеня
2002 г., выдадзеныя Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Юрдычны адрас: Менск, вул. Калектарная, 20а, 2а/R
р/п 30152/12000/12 у МГДАА «Белівестбанку», Менск, код 764.
Наклад 3578. Газета выдаецца 48 разоў на год.
Нумар падпісаны ў друку 22.30 2.03.2005.
Замова № 1245.
Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2a

Эўразывяз не пакіне адкрыцьцё спадарожнікавага канала «Беларусь-ТВ» без адказу. Старонка 3.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЫ

Дзякую Галіне Аришковай, магазінчыцы зь менскай кампаніі «Тарты», за цудоўную беларускую мову. АЛ

КАНТАКТЫ

Мянук (43/170/55), в/а, бяз шкодных звычак, пазнайміць ся з беларускамоўнай мянчанкай. Магчымы стварэнні сям'і. А/с 6, 220012, Менск.
Беларускі салідарніцтва — пратапачу сунесці гаспадаранне на эміграцію. Уладзімер Халхун, в. Кавалі, Шаркаўшчынскі р-н, 211926.
Зменены адрас абарону фланкіў беларускай музыки. Шточачаў в. 18-й чакам усіх аматараў беларускай музыки па адрасе: вул. Варвашэні, 8, Менск, (ст.м. «Плошча Перамогі»).

10 сакавіка на фан-клубе беларускай музыкі адбудзеца сустрака з гуртом «Indigo», а таксама прэзентациі ягона га фан-клубу. Менск, Варвашэні, 8. Пачатак а 18-й. Уваход вольны.

ПРАЦА

Пошук працы: набор, пераклад, выкладаныя, выдавецкія праекты, падніхтоўка рукапісу, рэдактура, дызайн, распаўсюд, журналістыка, адміністрацыйная дзеяйніцца. Е-майл: aleksking@mail.ru
Якасны выкананы пісьмовыя працы на беларускай гісторыі, літаратуры і мове. Звязацца загадзя, пасля 17:00. Т.: 235-18-72. Юрі

Прапанум супрацоўніцтва распавядюндам беларускай музыкі. Звязацца в. 649-08-88, 766-24-25 або на адрас а/c 5, 220085, Менск, e-mail: w1979@tut.by

Запрашаем у падарожжа

13 сакавіка (нядзеля)

Менск—Сынкавічы—Слонім—Жыровічы—Ружаны—Косава—Менск. 22000 руб.

18—20 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

6 сакавіка (нядзеля)

Замкі Беларусі: Мір—Наваградак—Любча—Ліда—Ліпінскі—Ліе—Дуды. 21000 руб.

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

18 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка

Вільня—Койна—Трокі. 38 зўра (уваходзіць праезд, гатэль, віза, страхоўка, інфармацыйнае забесьпячэнне).

27 сакавіка